

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie: Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

DE WET OP HET «GEWAARBORGD WEEKLOON»

I. Korte Historiek

§ 1. In België:

1. — Het tot stand komen van de wet op het gewaarborgd weekloon is een hele geschiedenis geworden, die ons politiek leven op sommige ogenblikken van de legislatuur 1959-1960 heeft beheerst. Het ontwerp werd een twistappel tussen vakverenigingen en patroonsverenigingen en kwam uiteindelijk tot stand in een vorm die tot veel kritiek aanleiding geeft en noch voor-, noch tegenstanders kon bevredigen.

Zij werd gestemd in de Kamer op 16 juni en in de Senaat op 14 juli 1960, draagt de datum van 20 juli 1960, verscheen in het Staatsblad dd. 22/23 juli 1960 en is dus van toepassing vanaf 1 augustus 1960 (1).

2. — In feite werd het streven naar een gewaarborgd weekloon gesteund door de drang om meer overeenstemming te bereiken tussen het statuut der handarbeiders en dat der bedienden.

Schematisch gezien kan men de oorzaak van het bestaan van het onderscheid tussen beide statuten zo voorstellen dat een minimalistisch ingestelde wetgever van 1900 slechts wetgevende maatregelen wensde voor de minstbevoordeligde arbeiders namelijk de handarbeiders (2). Naderhand bleek een tussenkomst ten voordele van de bedienden eveneens onontbeerlijk. Zij kregen evenwel een regime dat op vele punten gunstiger was.

Wat normaal is, moest ook hier geschieden: de aantrekkingskracht van het gunstiger regime der bedienden op dit van handarbeiders heeft doorgewerkt ten einde het tweede op het niveau te verheffen van het eerste. Deze groei van het ene regime naar het andere, heeft zich de laatste jaren ook op velerlei gebied voltrokken: dit is vooral merkbaar in zake maatschappelijke zekerheid, waar verschillende bepalingen onveranderd voor de twee categorieën van werknemers gelden (3), (4).

Op burgerlijk gebied werd in 1954 eveneens een stap vooruitgegaan, toen ook voor de handarbeiders o.m. een verplichte opzeggingstermijn van een zekere

duur noodzakelijk werd om een einde te stellen aan de overeenkomst (5).

3. — Het ontwerp op het gewaarborgd weekloon stuitte op een heftig verzet vanwege de patroonsverenigingen, die vele misbruiken vrezden, vooral inzake vergoeding ingeval van ziekte (6).

Langs de andere kant waren vanzelfsprekend de vakverenigingen hardnekkige voorstanders. Waar zij in de beginne elk hun weg gingen, sloten zij naderhand in de Nationale Arbeidsraad een akkoord om trent een gemeenschappelijk voorstel. (7)

Het vraagstuk werd inderdaad aan de Nationale Arbeidsraad voorgelegd op verzoek van minister Servais op 22 juli 1958 en van minister Behogne op 10 maart 1959. Een akkoord werd echter niet bereikt. Het proces-verbaal van 28 mei 1959 stelde dan ook de onverzoenbaarheid van beide partijen vast wat betreft het beginsel van het gewaarborgd weekloon (8), hoewel de patroonsorganisaties wel bereid waren de stabiliteit van het arbeidsinkomen beter te regelen, bij middel van discussies op paritair vlak.

Het principe van het gewaarborgd weekloon stuitte eveneens op heftig verzet vanwege de middenstandsenorganisaties die o.m. vreesden de controle, noodzakelijk voor het bestrijden van de mogelijke misbruiken, niet te kunnen op zich nemen.

Op 25 juni 1959 werd op parlementair initiatief een nieuw wetsvoorstel ingediend. Dit kwam echter niet ter sprake omdat de regering zelf het initiatief wenste te nemen. Het regeringsontwerp volgde dan op 2 februari 1960 (9). Het kwam achtereenvolgens ter sprake in de Senaat en de Kamer van Volksvertegenwoordigers, waar het telkens met een ruime meerderheid goedgekeurd werd (10).

§ 2. Toestand in het buitenland.

4. — Het is tamelijk moeilijk zich een juist idee te vormen van de buitenlandse toestanden, omdat deze aangelegenheid niet steeds wettelijk maar dikwijls geregeld wordt door middel van collectieve arbeidsovereenkomsten (11).

In Nederland is krachtens het Bunrgerlijk Wetboek

geen loon verschuldigd voor de tijd gedurende dewelke de arbeider de bedongen arbeid niet heeft verricht (12). Het principe dus: geen werk, geen loon.

Het Burgerlijk Wetboek voegt er in een volgend artikel evenwel aan toe (13), dat de arbeider het recht op loon behoudt voor een betrekkelijk korte tijd, wanneer hij tengevolge van ziekte of ongeval verhinderd is geweest tot werken. In geval van betwisting is de rechter geroepen om in ieder afzonderlijk geval nader aan te wijzen welke die «betrekkelijke korte tijd» is (14). In andere omstandigheden waar de arbeider gedurende enkele uren, hoogstens enkele dagen, belet is tot werken, behoudt hij eveneens toch het recht op loon voor een «korten naar billijkheid te berekenen tijd» (15).

Verder heeft de Nederlandse arbeidswetgeving in het B.W. een eigen toepassing gegeven van de risicoregel ten laste van de werkgever: de werkwillige arbeider kan inderdaad aanspraak maken op zijn loon, indien de onderbreking te wijten is «aan 's werkgevers eigen schuld of aan een hem persoonlijk betreffende toevallige omstandigheid» (16). De rechter moet dit toepassen in de verschillende gevallen die hem voorgelegd worden (17). Deze verplichting blijft in beginsel bestaan tot de dienstbetrekking geëindigd is.

In Frankrijk is, enigszins in tegenstelling met Nederland, deze aangelegenheid min langs wettelijke, meer langs conventionele weg geregeld. Verschillende collectieve overeenkomsten hadden tot doel de loonverliezen te compenseren bij werkverlet wegens gebrek aan elektrische energie, slecht weder, enz. Soms valt de betaling ten laste van de onderneming, in andere gevallen is zij ten laste van de bedrijfssector of van de staat. Enkele overeenkomsten voorzien een volledige vergoeding, andere een vergoeding aan het minimum uurloon (18).

In beginsel is er in geval van ziekte geen loon door de werkgever verschuldigd; maar hier ook hebben de collectieve overeenkomsten voor de meeste bedrijfssectoren regelingen getroffen die de uitbetaling van het loon garanderen gedurende een min of meer lange tijd, meestal evenredig aan de duur van de tewerkstelling (19).

II. Grondbeginselen

5. — Wanneer de wetgever spreekt van het «ge waarborgd weekloon» (20) dan bedoelt hij daarmee het «loon» dat moet betaald worden in verschillende gevallen van arbeidsonderbreking. In feite echter kunnen noch de oorzaken, die tot de betaling aanleiding geven, noch de beginselen waarop de loonsaanspraken gesteund zijn, onder eenzelfde begrip ondergebracht worden.

Inderdaad:

1) de aanleiding van de arbeidsonderbreking kan bij de *werkgever* te vinden zijn, omdat hij deze opzettelijk of althans onder eigen verantwoordelijkheid veroorzaakt heeft. De werkgever moet dan krachtens de beginselen van ons B.W. instaan voor zijn eigen fouten en nalatigheden. Hij moet dus aan de arbeider het loon betalen voor de duur dat deze zijn loon heeft moeten derven. De moeilijkheid zal liggen in het bewijs van de fout of nalatigheid;

2) de oorzaak van de arbeidsonderbreking kan ook bij de *werknemer* liggen: staking is hiervan het sterkste voorbeeld, maar daarnaast bestaan er nog andere, afwezigheden b.v. wegens familiegebeurtenissen, ziekte, ongeval... Krachtens de gewone grond-

beginselen van ons burgerlijk recht zou dit ten zijnen laste vallen;

3) er kan ook hinder komen in de uitbating: technisch defect (van mechanische aard), administratieve stoornis (bestellingen die niet tijdig volgen), economische stoornis (gebrek aan verkoop);

Hier komt geen subjectieve verantwoordelijkheid van een van beide partijen in aanmerking.

4) de oorzaak van de stoornis kan ook buiten het bedrijf liggen. Zij kan van technische aard zijn, of het gevolg zijn van een economische recessie, weersomstandigheden, bevel van de openbare overheid, enz.

Wie zal het loonverlies in al deze gevallen moeten dragen?

Onze sociale wetgeving heeft hier ter zake een merkwaardige evolutie medegemaakt, die begonnen is toen een forfaitaire vergoeding werd toegekend ten gevolge van arbeidsongevallen. Dit is dan de aanleiding geweest tot het ontstaan van de theorie van het «professioneel risico». Er werd aldus een *objectieve verantwoordelijkheid* uitgedacht die zich kwam plaatsen naast de subjectieve verantwoordelijkheid van de werkgever. Deze moet voor de gevolgen van zijn objectieve verantwoordelijkheid instaan zonder enige schuld, of althans zonder dat enige schuld in zijn hoofde moet aangetoond worden, alleen omdat hij de voorwaarden tot stand gebracht heeft, die het ontstaan van het risico mogelijk maken, en hij het gezag voert over het bedrijf, waar het risico zich voordoet (21).

In 1954 had de wetgever de toepassing van dit beginsel van objectieve verantwoordelijkheid uitgebreid toen artikel 12 van de wet op de arbeidsovereenkomst onder zekere omstandigheden het loon kwam veilig stellen voor een ganse dag. Dit kreeg thans een zeer grote uitbreiding en werd o.m. toegepast op de afwezigheden wegens technische stoornissen, economische crisis, overmacht.

Fundamenteel voor deze wet is dus de *extensieve betekenis die gegeven wordt aan de risicoregel ten laste van de werknemer*.

6. — De wet van 20 juli 1960 gaat echter veel verder en regelt naast de loonsaanspraken, die in feite steunen op de zogenaamde objectieve verantwoordelijkheid, ook zekere loonsaanspraken, die niets met deze objectieve verantwoordelijkheid te maken hebben, omdat de oorzaak of aanleiding ertoe bij de werknemer zelf te vinden is.

Dit is namelijk het geval voor het recht op loon in gevallen van afwezigheid wegens ziekte, ongeval, familiale gebeurtenissen.

De feitelijke grond van deze wettelijke bepalingen ligt dan niet in een objectieve verantwoordelijkheid van de werkgever, maar in een gewijzigde opvatting nopens het loon zelf. Het loon wordt dan beschouwd als een inkomen waarop de arbeider moet beschikken om aan alle levensnoodwendigheden het hoofd te kunnen bieden.

Fundamenteel voor de wet op het gewaarborgd weekloon is dus ten tweede de *extensieve betekenis die gegeven wordt aan het begrip loon* en daarmee gepaard gaande de afbrokkeling van de vroegere voorstelling dat contractueel gezien het loon de tegenhanger is van de *arbeidsprestatie*. Loon op feestdagen, loon bij afwezigheden wegens familiale gebeurtenissen, loon bij ziekte, kan men niet meer aanzien als de tegenprestatie wegens ter beschikking gestelde arbeidskracht.

Het bestaan van een arbeidsovereenkomst blijft wel de onontbeerlijke voorwaarde tot het tot stand

komen van een recht op loon, maar de betaling ervan is niet noodzakelijk meer aan enige arbeidsuitvoering verbonden.

7. Van beide grondbeginselen is er onmiskenbaar veel aanwezig, maar het wordt alles gedragen door die ene drang aan de werknemers een loon uit te keren dat buiten de verhouding betaling/werkprestatie ligt, maar zich situeert binnen de verhouding arbeid/bestaan. In de bepaling van de *omvang* van hetgeen hierbij door de werknemer moet gedragen worden, werd empirisch te werk gegaan, rekening houdend met talrijke elementen: met de drang der sociale evolutie, de eis van de vakverenigingen, tegenkanting van de patroonsorganisaties, politieke mogelijkheden, draagwijdte van de nieuwe last op de kostprijzen, enz.

8. — Theoretisch kan men het ook anders bekijken en alles opzij zetten, zowel de contractuele verplichting als de verantwoordelijkheid, of het risico. Arbeid moet dan volledige bestaanszekerheid geven. Zo gezien worden echter alle banden met de geldende rechtsnormen zo dun, dat men van «het contractueel regime» overgaat in dit van de «sociale zekerheid». Dit wordt dan ook geen individuele aangelegenheid meer maar een collectieve, die solidair door de ganse economische gemeenschap zou gedragen worden. Het is duidelijk dat onze Belgische wetgeving die weg nog niet is opgegaan.

III. Enkele algemene bepalingen en kenmerken.

§ 1. Karakter van de wet van 20 juli 1960.

9. — Deze wet is een beperkte wet in haar doelstelling en tevens in sommige van haar beschikkingen een tijdelijke en experimentele wet. Zij is daarenboven niet algemeen.

Dat deze wet beperkt is blijkt uit het feit dat zij «het gewaarborgd weekloon» zonder meer niet heeft willen veilig stellen. Zij beoogt dit slechts te verwezenlijken in sommige welbepaalde gevallen, die een groot deel van de werkonderbrekingen omvatten (22). Vermits zij een beperkte doelstelling nastreeft, is zij niet vatbaar voor een uitbreiding per analogie.

De wet is *definitief* wat betreft de organisatie van het gewaarborgd weekloon voor de arbeidsongevallen en klein verlet wegens technische stoornissen.

Zij is *tijdelijk* wat betreft de bepalingen die betrekking hebben op de ziekte. In deze aangelegenheid is het tevens een *experimentele* wet.

Dat zij *niet algemeen* is kunnen wij afleiden uit het feit dat sommige bedrijven aan de toepassingssfeer ervan kunnen onttrokken worden.

Belangrijke opmerking: De wet van 20 juli 1960 behandelt niet alleen het gewaarborgd weekloon; de wetgever heeft van de gelegenheid gebruik gemaakt om artikel 12 te wijzigen en artikel 19 aan te vullen.

10. — Deze wet is van *openbare orde*. Alle bepalingen, die de voordelen door deze wet toegekend, zouden verminderen zijn nietig (23).

11. — Zij is een *burgerlijke wet* want zij schakelt zich in binnen het kader van de gewijzigde wet van 10 maart 1900 op de arbeidsovereenkomst. Haar toepassing kan dus niet door de sociale inspectie nagegaan worden. Zij wordt door geen strafsancities bekrachtigd. Betwistingen behoren tot de bevoegdheid van de burgerlijke rechtbanken.

§ 2. Duur.

12. De wet werd gedeeltelijk als experiment bedoeld, namelijk met betrekking tot de bepalingen inzake vergoeding bij afwezigheid wegens ziekte. Daarom is zij van kracht vanaf de datum van de inwerking-treding, d.i. vanaf 1 augustus 1960 tot 31 december 1961 (24). Niemand zal er wel aan twijfelen dat dit hier een minimum-termijn is. Terugkomen op verworven sociale rechten is een feitelijke onmogelijkheid.

De wetgever heeft zelf de procedure tot verlenging voorzien: namelijk door middel van een Koninklijk Besluit dat in de ministerraad werd overlegd (25).

Deze tijdelijke duur geldt voor alle ondernemingen, dezelfde procedure is ten andere voorgeschreven om hetzij de bepalingen van titel II (grotere ondernemingen), hetzij deze van titel III (kleinere ondernemingen) te verlengen, hetzij deze van titel III af te schaffen door aan de arbeiders van die ondernemingen de voordelen toe te kennen die in titel II beschreven zijn (26). De mogelijkheid bestaat dus dat vanaf 1 januari 1962 alle werkgevers rechtstreeks aan hun werknemers de vergoeding moeten betalen die voorzien is in geval van ziekte.

§ 3. Werknemers, die onder toepassing van de wet vallen.

13. — De wet is van toepassing voor de *handarbeiders* en niet voor de bedienden. De bedienden genieten immers reeds van de meeste voordelen die in deze wet opgenomen zijn, met uitzondering van de waarborg voor het loonverlies wegens familiegebeurtenissen (overlijden, geboorte) en ter gelegenheid van de vervulling van staatsburgerlijke of burgerlijke opdrachten.

Inzake afwezigheden wegens familiegebeurtenissen bestaat echter voor de bedienden een collectieve overeenkomst, die niet algemeen bindend verklaard werd, maar toch vrijwel algemeen toegepast wordt. Zij regelt de toegelaten en betaalde afwezigheden ingeval van huwelijk, bevalling, overlijden (27).

Deze wet geldt dus niet voor het huispersoneel, noch voor het personeel dat dienst doet op zee- en binnenschepen, noch voor de thuisarbeiders.

Inderdaad is zij bedoeld als een «wijziging van de wet van 10 maart 1900» (28) die alleen voor een bepaalde categorie der handarbeiders geldt.

§ 4. Werkgevers, die onder toepassing vallen van de wet.

14. — A) Wij laten hier de speciale regeling inzake werkonbekwaamheid wegens ziekte buiten sprake. In dit geval bestaan twee categorieën ondernemingen; dit wordt naderhand behandeld.

B) Van het overige is in beginsel de wet *algemeen* van toepassing tot welke bedrijfstak de werkgevers ook zouden behoren.

Op dit beginsel zijn nochtans twee uitzonderingen:

1) De werkgever is niet verplicht de in deze wet bedoelde uitkeringen te doen indien de betaling van het normaal loon verzekerd is in het kader van een Fonds voor Bestaanszekerheid.

De voorwaarde die daarbij gesteld is, dat dit Fonds door een collectieve overeenkomst worde ingericht die door een Koninklijk Besluit algemeen bindend verklaard werd (29).

2) De regering heeft daarenboven de bevoegdheid sommige werkgevers van deze verplichtingen te ontslaan. Daartoe is een K.B. noodzakelijk. Dit is geldig voor ten hoogste 12 maanden en is hernieuwbaar.

maar dit slechts na advies van het bevoegde paritair comité. Het kan betrekking hebben op alle of slechts op een gedeelte van de betrokken bepalingen (30). Het doel van deze bepaling was zekere bedrijfs-sektoren, die in zware economische moeilijkheden verkeren, van de toepassing van de wet uit te sluiten. Er werd hierbij gedacht aan de kolenindustrie (31). Dit geschiedde ondertussen door het Koninklijk Besluit van 29 juli 1960 voor de werkgevers die onder de bevoegdheid vallen van de Nationale Gemengde Mijn-commissie (32).

Zij werden vrijgesteld van de verplichtingen die bevat zijn in artikel 15 van de wet van 20 juli 1960 d.w.z. van de verplichting loon uit te keren ingeval van ziekte. De andere bepalingen van de wet blijven dus van toepassing.

IV. Bepaling van het normaal loon.

15. — Gans het ontwerp strekt er toe het zogenaamd *normaal loon* uit te keren gedurende zekere perioden van arbeidsonderbreking.

Maar wat is het normaal loon? De wetgever heeft dit opgelost in artikel 10 (33) en antwoordt meteen op de vraag wat het basisloon is, en voor welke dagen dit loon moet betaald worden.

a) Betreffende het bedrag van het basisloon wordt verwezen naar de Besluitwet van 25 februari 1947 betreffende het loon voor betaalde feestdagen. Deze Besluitwet regelt het toekennen van het loon op zekere feestdagen en verwijst zelf naar een Koninklijk Besluit om te weten met welke elementen rekening moet gehouden worden voor het berekenen van het normaal loon. Het Besluit van de Regent van 2 april 1947 heeft dit in artikel 3 en vlg. vastgelegd. Deze regeling is verschillend naargelang de arbeider per uur, prestatie, stuk, met drinkgeld, enz. betaald wordt. Het is meestal een gemiddelde van het loon dat verdiend werd gedurende een relatief korte tijdspanne, die de arbeidsonderbreking vooraf gaat (betaalperiode twee of vier weken...).

b) Ook de tweede aangelegenheid wordt door de wet geregeld. Alle dagen van de periode van werkonderbreking zijn immers niet gelijkaardig. Er kunnen naast de gewone arbeidsdagen ook in voorkomen: werkdagen waarop echter niet gewerkt wordt, eveneens zon- en feestdagen.

Welnu, de wettelijke oplossing is de volgende: *het loon is enkel verschuldigd voor de dagen van gewone activiteit, waarvoor de werknemer aanspraak had kunnen maken op loon, indien hij niet in de onmogelijkheid was geweest te werken* (34).

De arbeider zal dus een loon krijgen voor alle dagen waarop hij normaal had gewerkt en dus een normaal recht op loon had bekomen, ware hij daartoe niet verhinderd geweest.

16. — Tenslotte moet er hier nog op gewezen worden dat er geen verwarring mag bestaan tussen de titel van de wet die spreekt over «gewaarborgd weekloon» en de «zeven dagen» waarvan sprake in de tekst. Zeven dagen wil niet zeggen van zondag tot zondag; zeven dagen wil evenmin zeggen: zeven arbeidsdagen. De wet bedoelt hier in feite *kalenderdagen*. Een ziektegeval, een technische stoornis doet zich dus voor de 12 februari, het recht op loon blijft behouden voor de periode van en met 12 februari tot en met 18 februari.

17. — De bedragen, die krachtens deze wet uitbe-

taald worden, zijn te aanzien als *loon*, met uitzondering evenwel van de vergoeding die ingeval van ziekte door de verzekering betaald wordt aan arbeiders van ondernemingen met minder dan tien werknemers (36).

Dit heeft o.m. als gevolg dat alle fiscale en sociale afhoudingen zullen moeten verricht worden en dat de werkgever zijn sociale bijdragen zal moeten storten (37).

V. Betaling van het dagloon ingeval van arbeidsonderbreking van een dag.

§ 1. Beginselen.

18. — Volgens de bestaande tekst van artikel 12, zoals deze in 1954 gewijzigd was, had de arbeider, die geschikt was om te werken, zich normaal voor zijn werk kwam aanbieden, maar in de onmogelijkheid gesteld was zijn dagtaak te volbrengen om een van zijn wil onafhankelijke oorzaak, recht op zijn normaal loon, overmacht uitgezonderd.

Dit was bijvoorbeeld het geval telkens de werkgever nagelaten had tijdig grondstoffen te bestellen, zodat hij zijn werknemers niet kon te werk stellen. Hij is het loon verschuldigd. Was er overmacht omdat de bestelde goederen door een ramp niet tijdig aangevoerd werden, dan was er overmacht en geen loonaanspraak mogelijk.

Deze tekst gaf aanleiding tot menige discussies o.m. met betrekking tot de betekenis van de woorden «zich normaal voor zijn werk aanbieden», eveneens wat betreft de gevolgen van de ziekte die zich gedurende de arbeidsuren voordoet (38).

De nieuwe tekst houdt rekening met de bestaande rechtspraak en gaat verder dan het vroeger artikel 12 door het uitzonderingsbevel van de overmacht af te schaffen (39).

§ 2. Algemene voorwaarden van toepassing.

19. — 1) De arbeider moet «*geschikt zijn om te werken*», d.w.z. dat de arbeider in zodanige toestand weze dat hij op normale wijze zijn gewoon werk kan verrichten (40). De besprekingen die de nieuwe wet voorafgingen, hebben hier niets aan toegevoegd of gewijzigd, tenzij dan deze verduidelijking: dat deze geschiktheid tot werken moet bestaan «op het ogenblik dat de arbeider zich op het werk aanbiedt» (41).

20. — 2) De arbeider moet zich *normaal voor zijn werk komen aanbieden*.

Deze woorden, die in de vroegere tekst voorkwamen, kregen door het arrest van het Hof van Cassatie, dd. 17 januari 1958 (42) een uitleg, die wel voor betwisting vatbaar was, maar thans tijdens de voorbereidende werken der nieuwe wet bevestigd werd.

Wat is inderdaad «zich normaal voor zijn werk aanbieden»?

Dit is zich aanbieden zoals overeengekomen, o.m. op de tijd, het uur en de plaats, die tussen partijen bedongen was.

De uitleg van het Hof van Cassatie was meer restrictief. Ook een arbeider die te laat kwam, kon krachtens deze interpretatie nog aangezien worden als hebbende zich normaal aangeboden.

Slechts in volgende gevallen kon beslist worden dat een arbeider zich niet normaal aanbiedt:

a) het geval dat iemand zich aanbiedt om aangenomen te worden. Dit blijkt nogal evident, want er bestaat nog geen arbeidsovereenkomst op het ogen-

blik dat hij zich aanbiedt. Hij zal dus niet een ganse dag, maar slechts voor de werkelijk gepresteerde uren betaald worden.

b) Het geval dat iemand op voorhand verwittigd wordt dat hij zich niet moet aanbieden omdat de overeenkomst geschorst werd wegens de ongunstige weersomstandigheden (artikel 28ter).

Deze restrictieve zienswijze werd door de Regering in haar wetsontwerp overgenomen (43).

§ 3. *Verschillende gevallen van toepassing.*

Er bestaan verschillende gevallen van toepassing naargelang de ontreddeering zich voordeed tijdens het vervoer of tijdens het werk zelve.

21. — 1) *Ontreddeering op weg naar het werk.*

a) De arbeider begeeft zich op weg, maar komt te laat.

Teneinde iedere verwarring dienaangaande te vermijden werd de wettekst in de commissie gewijzigd zodat er thans duidelijk vermeld staat dat het recht op loon behouden blijft ook aan de arbeider, die zich normaal naar zijn werk begevend, met *vertraging* op de plaats van het werk toekomt, op voorwaarde evenwel dat die vertraging te wijten is aan een oorzaak die hem overkomen is op de weg naar het werk en die onafhankelijk is van zijn wil.

Doet de ontreddeering zich voor *gedurende* het vervoer, dan is er geen twijfel meer mogelijk: het loon is verschuldigd. De arbeider zal natuurlijk het voorval moeten bewijzen, hij zal tevens moeten aantonen dat alles buiten zijn toedoen is geschied.

Daarmede zijn alle moeilijkheden niet opgelost.

Een treinontsporing is vanzelfsprekend een duidelijk geval, maar quid indien het defect zich voordoet aan het vervoermiddel van de werknemer zelf?

Hoe kan hij bewijzen dat hij dit steeds met zorg heeft onderhouden?

Anderzijds kan men zich afvragen of de werkgever geen verhaal heeft tegen de vervoeronderneming, wier voertuigen de arbeiders niet of telaat op hun werk brachten.

22. — Zoals gezegd kan de werkgever de overmacht niet meer invoeren om aan de loonaanspraken van zijn werknemers te ontsnappen. De vraag blijft echter open hoe de toestand is wanneer de hindernis komt van een staking. De wettekst is niet zeer duidelijk wat betreft een staking die uitbreekt gedurende een traject. Wij menen nochtans dat het recht op loon zal vervallen zowel voor de arbeiders, die aan de staking deelnemen, als voor de andere. De voorbereidende werken laten niet toe hier enig onderscheid te maken.

23. — Een andere vraag blijft nog open wanneer de ontreddeering zich voordoet *voor* de arbeider zich naar zijn werk begeeft en hij er door belet wordt zich op weg te begeven. Op grond van de tekst is het een onontbeerlijke vereiste dat de werknemer op weg was naar zijn werk, om naderhand loon te kunnen eisen. De rechtspraak zal het echter niet steeds gemakkelijk hebben om uit te maken wat het *in feite* betekent « zich op weg begeven ».

24. — b) *De arbeider begeeft zich op weg maar biedt zich niet op zijn werk aan.*

Hij heeft geen recht op vergoeding wegens loonverlies. Artikel 12 is niet op hem van toepassing. Het is inderdaad onontbeerlijk dat de werknemer zich op het werk zou *aangeboden* hebben.

Wanneer moet de arbeider zich aanbieden?

De wet beslist dat het recht op loon behouden blijft voor wie zich met vertraging aanbiedt. Mag men daaruit besluiten dat een arbeider zich nog kan aanbieden na het sluiten van de fabriek of het aflossen van zijn ploeg? Een negatief antwoord schijnt zich te moeten opdringen: de werkgever kan niet verantwoordelijk gesteld worden voor hetgeen buiten de normale arbeidsdag gebeurt.

25. — Tenslotte nog deze belangrijke opmerking: de arbeider heeft als plicht, op grond van de arbeids-overeenkomst en de goede trouw waarmede zij moet uitgevoerd worden, alles te doen wat hij kan om de ontreddeering te vermijden. Maar hij heeft ook als plicht al het mogelijke te doen om, wanneer er een hindernis is, de gevolgen ervan zo klein mogelijk te houden. Aldus zal hij de breuk aan eigen vervoermiddelen zo spoedig mogelijk herstellen, en alle andere vervoermiddelen gebruiken, die te zijner beschikking staan.

26. — 2) *Verhindering om verder te werken.*

Daarnaast wordt door artikel 12 een loonsaanspraak toegekend aan de arbeider die zich op het werk bevindt, maar het niet kan aanvangen, of wanneer hij het aangevangen heeft, het niet kan voortzetten.

Onder de normale omstandigheden heeft hij recht op normaal loon d.w.z. geschikt zijn om te werken en zich normaal hebben aangeboden.

Dit recht blijft bestaan *welke ook de oorzaak weze van de schorsing*. Er zijn slechts twee uitzonderingen:

1) het geval van de staking.

2) het geval waar de werkonderbreking aan zijn eigen wil te wijten was.

Deze tekst gaat dus veel verder dan voorheen, omdat in de vorige reglementering alle gevallen van overmacht uitgesloten werden.

Thans is de overmacht geen reden meer om aan de arbeider zijn normaal loon te ontfangen. Indien het werk dus stil valt ingevolge overmacht dan behoudt de arbeider het recht op het loon van de begonnen arbeidsdag.

27. — 3) *Overmacht.*

Overmacht is dus geen reden meer om het dagloon niet uit te keren. Overmacht is iedere gebeurtenis, die onafhankelijk van de wil van de schuldenaar, een zodanige hinderpaal is dat de uitvoering onmogelijk wordt, zoniet ten zeerste bemoeilijkt. (44)

Krachtens de algemene rechtsbeginselen zal de overmacht de overeenkomst schorsen of verbreken, naargelang zij definitief of tijdelijk een einde stelt (of althans voor zeer lange tijd) aan de overeenkomst.

Welnu, hier kan slechts sprake zijn van het tweede geval, m.a.w. telkens de overeenkomst door overmacht *verbroken* wordt, is *geen* vergoeding voor de niet gepresteerde uren verschuldigd (45). Het kontrakt en alle verplichtingen hebben een *einde* genomen op het *ogenblik van het voorvallen van de overmacht*. Dit is bij voorbeeld het geval voor de fabriek die door een ramp geteisterd wordt zodat de arbeiders voor onafzienbare tijd zonder werk vallen.

Dit is ook het geval voor de onderneming die, op bevel van de openbare overheid, definitief stil gelegd wordt.

28. — Bij de overmacht horen ook thuis de zogenaamde technische stoornissen die zich binnen of buiten het bedrijf kunnen voordoen.

Voor de technische stoornissen die zich binnen het

bedrijf voordoen, is er geen moeilijkheid ter zake: artikel 28 regelt deze aangelegenheid. Maar het probleem stelt zich anders voor de technische stoornissen die hun oorzaak vinden buiten het bedrijf. De wetsgeschiedenis bewijst heel duidelijk dat de uitgever in deze aangelegenheid het beginsel van het gewaarborgd weekloon niet heeft willen toepassen ⁽⁴⁵⁾. Maar vallen deze technische stoornissen ook buiten de toepassing van art. 12, zodat er zelfs geen dagloon zou verschuldigd zijn?

Onder het vorige regime was hier geen vergoeding voorzien omdat dit gevallen van overmacht waren die buiten de wet vielen. Thans echter stelt de kwestie zich enigszins anders. Wanneer wij naar het antwoord zoeken, vinden wij in de eerste plaats een verklaring van de verslaggever in de Kamer: «indien echter de onderneming of een deel van de onderneming niet werken wegens het feit dat stroomtoevoer van buiten uit afgesneden wordt, dan is alleen het dagloon gewaarborgd volgens het bestaande artikel 12 van de wet op het arbeidscontract». Alle discussies in de Kamer die tot doel hadden de werkgever te ontslaan van de verplichting het loon uit te keren in geval van technische stoornissen die zich buiten de onderneming voordoen, hadden betrekking op het weekloon ⁽⁴⁸⁾ en niet op het saldo van het dagloon verschuldigd krachtens artikel 12.

Wanneer wij echter het verslag van de Senaatscommissie doornemen, staan wij voor een andersluidende interpretatie. «In antwoord op een lid voegt de Minister hieraan toe dat de toestand dezelfde is ingeval in een electriciteitscentrale buiten de onderneming een technische stoornis voorkomt».

De minister paste daarop het beginsel toe dat hij zojuist had uiteengezet: «in zulk geval hebben wij te doen met een oorzaak die buiten de onderneming ligt en de werkgever is dus niet verplicht het loon te betalen». ⁽⁴⁹⁾

Was de Minister mis, of had dhr H. Claeys het verkeerd voor?

Dergelijke contradictorische uitspraken beletten elk nuttig gebruik van de voorbereidende werken.

De tekst moet dus zelf spreken. In dit opzicht is de bedoeling die de wetgever had door het schrappen van de woorden «overmacht uitgezonderd» duidelijk. Overmacht kon dus niet meer ingeroepen worden.

Is nu het stilvallen van een electriciteitscentrale geen typisch geval van overmacht? ⁽⁵⁰⁾

29. — Er zijn evenwel gevallen van overmacht, die enige moeilijkheid zouden kunnen opleveren. Indien namelijk de overmacht zich voordoet *voórád* de arbeider zich naar zijn werk begeeft. De werkgever kan hem verwittigen zich niet aan te bieden, of hij kan het niet doen.

a) De werkgever heeft de arbeider verwittigd. Was het beletsel een geval van overmacht dat in het kader van het «gewaarborgd weekloon» geregeld is (namelijk technische stoornis in het bedrijf, gebrek aan werk) dan past men de bepalingen toe zoals zij in de nieuwe wet vermeld staan.

Is het een geval dat niet onder het «gewaarborgd weekloon» valt (namelijk een technische stoornis die zich buiten het bedrijf voordoet) dan is geen betaling verschuldigd, ook niet voor de eerste dag. De overmacht heeft immers de arbeidsovereenkomst geschorst vanaf het ogenblik dat de overmacht zich voordoet, de arbeider kan de gevolgen van deze schorsing niet te niet doen door zich niettegenstaande een verwittiging toch op weg naar het werk te begeven.

b) De werknemer werd niet verwittigd.

Hij heeft zich op weg begeven en zich normaal aangeboden: toepassing van artikel 12, zoals hierboven uiteengezet.

30. — 4) *Staking*.

Een ander geval dat thans geregeld wordt, is dit van de staking: «buiten het geval van staking» zegt het 2° van art. 12. Deze enigszins dubbelzinnige bepaling heeft vooral in de senaatscommissie enige discussie uitgelokt. Het is evident dat de arbeider, die zelf staakt geen recht heeft op het loon voor de dag waarop gestaakt wordt.

Is in deze wet slechts sprake van de schorsing ingevolge staking van andere arbeiders.

De wet heeft dit geval uitgesloten: telkens een bedrijf stil ligt ingevolge staking van een deel van het personeel, of van andere arbeiders (in een elektrische centrale, in het vervoer) is het loon van de begonnen dag *niet* verschuldigd. Dit werd door sommige parlementsleden bestreden, maar uiteindelijk werden alle amendementen, ingediend om het loon ook in geval van staking te waarborgen, verworpen ⁽⁵¹⁾.

31. — 5) *Ziekte van de werknemer*.

De betaling van de arbeidsdag, waarop de betrokken persoon ziek werd, heeft in de rechtspraak aanleiding gegeven tot uiteenlopende interpretatie, tot een arrest van het Hof van Cassatie ⁽⁵²⁾ het recht op loon voor die dag bevestigde. Dit recht wordt thans in de wet opgenomen. ⁽⁵¹⁾

Logischerwijze mogen echter de ziektegevallen uitgesloten worden, die te wijten zijn aan de eigen schuld van de werknemer (gevolgen van vrijwillige dronkenschap of wangedrag b.v.)

§ 4. *Mogelijke ontheffing van deze verplichting*.

32. — De bepalingen van deze wet zijn van openbare orde; nochtans kan ervan afgeweken worden door een algemeen verbindend verklaarde beslissing van het paritair comité.

VI. *Betaling van het loon ingeval van technische stoornis binnen het bedrijf*.

33. — De technische stoornis, die zich binnen het bedrijf voordoet, is meestal gelijk te stellen met een geval van overmacht, tenware zij moedwillig of ingevolge een zware nalatigheid van de werkgever zou tot stand komen.

In beginsel schorst de overmacht de uitvoering van de arbeidsverbintenis, dit in overeenstemming met de algemene beginselen van ons privaatrecht ⁽⁵⁵⁾. Het recht op loon zou dus normaal vervallen. Ten einde echter dit verlies voor de werknemer gedurende een beperkte tijd te vermijden werd artikel 28 van de wet van 10 maart 1900 aangevuld. Dit artikel is van toepassing voor zover de hindernis zich voordoet *binnen* de onderneming. ⁽⁵⁶⁾.

Wat is technische stoornis?

34. — Dit is iedere hindernis van technische aard, waardoor de normale uitvoering van de arbeid belet wordt.

Het woord «technische stoornis» moet niet te eng opgevat worden, het heeft niet noodzakelijk slechts een materiële betekenis: stil vallen van machines of breuk. Dit begrip omvat b.v. ook administratieve en commerciële hinderpalen, die zich binnen het bedrijf voordoen:

zoals het ontbreken van grondstoffen, het gebrek aan coördinatie tussen verschillende diensten, enz.

Beginsel.

35. — Gedurende zeven dagen wordt de overeenkomst niet geschorst. Deze schorsing gaat slechts in na de zevende dag.

Wat bedoelt de wet hiermee?

Dat er hoegenaamd geen schorsing zou zijn is toch wel enigszins dubbelzinnig, want de hoofdverbintenis vanwege de werknemer wordt geschorst, namelijk de arbeidsprestatie uit te voeren zoals overeengekomen. Maar anderzijds is er ook niet van schorsing sprake, vermits het loon verder moet uitgekeerd worden en de werknemer gedwongen kan worden een arbeidsprestatie in vervanging te vervullen. Hij moet dus wel zijn arbeidskracht blijven ter beschikking stellen.

Gedurende hoeveel tijd.

36. — Gedurende zeven dagen d.w.z. vanaf en met de eerste dag die vergoed wordt op basis van artikel 12 tot en met de zevende daaropvolgende dag. (57)

Hetzelfde moet ten andere gezegd worden voor de arbeiders die slechts gedeeltelijk werken, b.v. drie dagen op zes: zij behouden het recht op hun loon dat zij normaal zouden gewonnen hebben gedurende een tijdspanne van zeven dagen. Zeven dagen wil niet zeggen zeven arbeidsdagen, maar de zeven kalenderdagen, die op de schorsing volgen, *de eerste dag van schorsing inbegrepen*.

Vervangingswerk.

37. — De werknemer kan verplicht worden een vervangingswerk te aanvaarden op voorwaarde dat dit met zijn « verstandelijke en lichamelijke geschiktheden zou overeenkomen » (58)

De verplichting vervangingswerk te aanvaarden lokte enige discussie uit tijdens de voorbereidende werkzaamheden. De wetgever heeft zijn bedoelingen duidelijker omschreven door eraan toe te voegen dat het werk moet « overeenstemmen met de bekwaamheid en geschiktheid van de werknemer » (art. 28, laatste lid).

De kamercommissie weigerde in te gaan op het voorstel om de woorden « fysieke » bekwaamheid en « professionele » geschiktheid, in deze tekst in te lassen.

Wel blijkt uit de discussie (59) dat

1) het vervangingswerk zal rekening houden met de fysieke en professionele geschiktheid;

2) het vervangingswerk niet gelijk staat met « gelijkwaardig » werk op dezelfde tijd en plaats als het eerste werk. (Aldus is het opleggen van nachtwerk aan iemand die gewoonlijk dagwerk verricht in sommige omstandigheden mogelijk).

38. — Weigert de werknemer het vervangingswerk, dan is de werkgever hem geen loon verschuldigd, uitgenomen het loon van de eerste dag, want daartoe blijft hij verplicht krachtens art. 12.

De werknemer verliest ook alle recht op werkloosheidsvergoeding (60). Dit geldt slechts voor de zeven eerste dagen, niet voor de periode die daarop volgt.

39. Na de zeven dagen is geen loon meer verschuldigd, maar ook geen vervangingswerk meer. Het kamerverslag vermeldt dienaangaande « dat de belanghebbende arbeiders opnieuw onder de gewone bepalingen van het arbeidscontract vallen en de werkgever

nieuwe voorwaarden kan voorstellen » (61). Het kontrakt is dus geschorst d.w.z. dat de loons- en arbeidsverplichtingen opgehouden hebben te bestaan, dit krachtens de algemene bepalingen van ons privaatrecht en arbeidsrecht inzake overmacht.

Zo kan er dus vanaf dat ogenblik tussen partijen overeengekomen worden dat de werknemer verder hetzelfde vervangingswerk zal uitvoeren maar tegen betaling van een minder loon.

40. — De tekst van de wet luidt dat « de overeenkomst eerst geschorst is na een periode van zeven dagen ». Vermits de overeenkomst zelf blijft bestaan moet hier logischer wijze uit volgen dat er een einde aan gesteld kan worden door betekening van een opzegging. Dit wordt door de wet niet verboden. Bijgevolg zal ook de opzeggingstermijn die vroeger gegeven werd normaal verder lopen.

VII. Betaling van het loon ingeval van rust bij bevalling

41. — Een ander geval dat door de wet op het gewaarborgd weekloon wordt behandeld, is dit van de rustvergoeding bij bevalling.

Aan het recht op verlof is in feite niets veranderd: de zwangere arbeidster heeft recht op tweemaal zes weken verlof; de eerste, vóór de bevalling, kunnen op haar verzoek gegeven worden, de tweede na de bevalling *moeten* genomen worden. (62)

Thans behoudt de arbeidster haar aanspraak op loon gedurende zeven dagen, hetzij bij het begin van de eerste periode, hetzij bij het begin van de tweede. De arbeidster bepaalt vrij de keuze van de periode voor dewelke zij wenst betaald te worden. (63)

42. — Arbeidsongeschiktheid, die zich voordoet ingeval zwangerschap, buiten deze twee perioden van zes weken, worden gelijkgesteld met een geval van ziekte. (64)

VIII. Betaling van het loon ingeval van arbeidsongeval of ongeval op de weg naar het werk

43. — *Beginsel*: De arbeider behoudt ook hier krachtens de nieuwe wet, zijn recht op het normaal loon gedurende zeven dagen.

De toepassing van dit beginsel is echter niet zo eenvoudig meer omdat krachtens de wet van 24 december 1903 reeds derden, namelijk de verzekeringskas, de betaling van de vergoeding op zich kunnen genomen hebben.

Sinds de wet van 30 juli 1951 zijn de vergoedingen wegens arbeidsongeval vastgesteld op 80 % van het normaal loon voor de eerste 28 dagen werkongeschiktheid.

44. — Zoals wij gezin hebben, geeft, krachtens art. 12, arbeidsdag waarop het werk begonnen is (of niet begonnen kon worden omdat de arbeider zich naar zijn werk begevend slachtoffer werd van een ongeval) recht op het volledig dagloon. Dit is de eerste dag van de bedoelde periode van zeven dagen (65)

Verder gelden de gewone beginselen wat betreft de berekening van het « normaal » loon en de vaststelling van de zeven dagen waarop dit verschuldigd is.

45. Men lette er dus wel op dat het de werkgever is die integraal het loon betaalt. Hij dan zelf het recht hebben een deel te achterhalen t.o. van de ver-

zekeringskas. De wet van 20 juli 1960 heeft dit recht bevestigd. ⁽⁶⁶⁾

Maar de werkgever moet daarnaast het recht hebben zich te keren tegen de schuldige derde, die het ongeval veroorzaakt.

Dit recht werd destijds aan de verzekeringsmaatschappijen toegekend. Thans kan ook de werkgever zich in naam en plaats van de getroffen tegen de schuldige derde keren. ⁽⁶⁷⁾

46. — De aandacht moet gevestigd worden op het verschil van berekening dat bestaat voor de werkgever en de verzekeringsmaatschappijen. De eerste betaalt het loon zoals de werknemer dit in werkelijkheid zou verdiend hebben, de tweede daarentegen betaalt slechts 80 % van het loon verdeeld over 365 dagen en gedeeld door het aantal afwezige arbeidsdagen.

IX. Betaling van het loon ingeval van slecht weder.

47. — In de tekst ⁽⁶⁸⁾ van de wet op het arbeidskontraakt wordt voorzien dat slecht weder de uitvoering van de overeenkomst kan schorsen. Onder voorwaarde

- 1) dat het werk onmogelijk gemaakt wordt,
- 2) dat de werknemer gewaarschuwd worde dat hij zich niet op het werk moet aanbieden. Wordt hij niet gewaarschuwd dan behoudt hij het recht op het loon krachtens artikel 12, dus voor een dag.

Er werden diverse pogingen aangewend tijdens de besprekingen in de commissie om de arbeiders, ingeval van slecht weder eveneens van het gewaarborgd weekloon te laten genieten. Hier werd niet op ingegaan. In geval het werk dus, ingevolge weersomstandigheden moet stil gelegd worden, is er dus *geen vergoeding* buiten eventueel de betaling van één dag loon.

De reden waarom dit niet werd gedaan was een opportuniteitsreden (te zware last voor de bedrijfssektor) en een principiële reden: hier kon in geen enkel geval gesproken worden van een risico waarin de verantwoordelijkheid van de werkgever kan betrokken zijn ⁽⁶⁹⁾.

Aangestipt weze dat in het bouwbedrijf, sector die het meest door slecht weder getroffen wordt, een collectief akkoord bestaat aangaande de bestaanszekerheid; het voorziet een vergoeding o.m. ingeval van vorst.

X. Betaling van loon ingeval van werkloosheid wegens economische redenen.

48. — De reglementering inzake werkloosheid is thans zo dat hetzij voor de ondernemingsgroep een collectief akkoord bestaat dat de procedure terzeke regelt, hetzij niet, in welk geval dan een wettelijk geregelde procedure van toepassing is ⁽⁷⁰⁾.

De meeste bedrijfstakken kennen dergelijke collectieve akkoorden.

De wet van 20 juli 1960 heeft hier geen wijziging aangebracht zodat de mogelijkheid blijft bestaan om de werkloosheid te organiseren op basis van een overeenkomst gesloten in het paritair comité of in de Nationale Arbeidsraad.

De wet van 20 juli 1960 heeft er zich toe beperkt een wijziging te brengen aan de door de wet beschreven procedure. Krachtens de bestaande wetgeving kan de werkgever de arbeidsuitvoering onderbreken voor hoogstens vier weken mits mededeling van deze beslissing aan zijn werknemers. Het is de vorm van deze mededeling die thans nader gepreciseerd werd. Zij moet *namelijk geschieden minstens zeven dagen vóór*

het regime van gehele of gedeeltelijke werkloosheid ingevoerd wordt. Zoniet moet de werkgever zeven dagen loon betalen, de eerste dag van de werkonderbreking zijnde de eerste dag van die periode van zeven dagen.

Meer nog — teneinde de controle door de arbeidsinspectie mogelijk te maken moet een afschrift van het bericht per aangetekend schrijven doorgestuurd worden aan het gewestelijk bureau van de Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling van de plaats, waar de onderneming gevestigd is.

Het volstaat niet dat dit eenmaal zou gebeuren. De werkgever moet deze formaliteiten vervullen ook telkens hij de werkschorsing verhoogt: dus wanneer hij het aantal arbeidsdagen vermindert, of van een regime van gedeeltelijke werkloosheid overgaat naar een periode van totale schorsing ⁽⁷¹⁾

XI. Betaling van loon ingeval van het zogenaamd klein verlet.

50. — Voortbouwend op hetgeen in bijna alle bedrijfstakken was begonnen, heeft de wetgever thans ook het recht op loon bekrachtigd voor dagen waarop de arbeider niet kan komen werken ⁽⁷²⁾ om familiale of burgerlijke, staatsburgerlijke verplichtingen of burgerlijke opdrachten ⁽⁷³⁾.

Vele collectieve overeenkomsten hadden inderdaad voorgeschreven dat de arbeider recht zou hebben op een of meer dagen gewettigde afwezigheid ingeval van geboorte, huwelijk, overlijden, enz.

Sommige overeenkomsten gingen niet verder. Er werd immers *geen* loon uitgekeerd. Andere daarentegen voorzagen *wel* de uitbetaling van het normale loon. Nu werd dit laatste veralgemeend. Maar de wetgever heeft aan de Koning de taak gelaten dit beginsel uit te werken. Hij wenste een soepele, aan iedere bedrijfstak aangepaste reglementering ⁽⁷⁴⁾.

51. — De uitvoeringsbesluiten zullen met volgende beginselen moeten rekening houden.

1) Zij zijn slechts van toepassing voor zover geen andere meer gunstige regeling geldt, hetzij individueel, hetzij collectief; het is dus een minimum ⁽⁷⁵⁾.

2) Vooraf moet het advies gevraagd worden van de Nationale Arbeidsraad.

3) Het besluit zal bepalen welke gebeurtenissen aanleiding geven tot schorsing van de overeenkomst en voor welk aantal dagen.

4) Het Koninklijk Besluit kan eveneens bepalen of, en eventueel welke vereisten inzake regelmatige aanwezigheid vervuld moeten zijn.

52. — Gedurende die dagen zal de arbeidsovereenkomst geschorst zijn met dien verstande dat wel loon, maar geen arbeidsprestatie verschuldigd is. De arbeider heeft dus het recht het werk te verlaten.

XII. Betaling van loon ingeval van ziekte.

53. — De wetsgeschiedenis bewijst ten overvloede dat deze aangelegenheid het middelpunt was van alle discussies betreffende het wetsontwerp. Voor de ene zou de vergoeding ingeval van ziekte een onuitputtelijke bron van misbruiken worden en een nadelig element inzake kostprijzen. Voor de andere betekent zij een vooruitgang en een sociale noodzakelijkheid.

De manier echter waarop in deze aangelegenheid

de principes van het gewaarborgd weekloon uitgewerkt worden, getuigt veel meer van empirisme en politieke mogelijkheidszin dan van beginselvastheid.

In feite is de vergoeding ingeval van ziekte een probleem dat niet thuishoort in het kader van de arbeidsovereenkomst op het burgerrechtelijke plan maar een probleem van sociale verzekering.

Het feit dat dit wel ingeschakeld werd in onze burgerlijke wetten toont eens te meer aan hoe nauw beide, sociale verzekering en loon, met mekaar verbonden zijn.

Tijdelijk karakter en beperkt toepassingsgebied.

54. — a) De wet is van toepassing van af het ogenblik van haar in voegetreiding, 1 augustus 1960, tot op 31 december 1961 (76). Zij kan verlengd worden door een Koninklijk Besluit waarover in de minister-raad overlegd werd (77).

Deze bepalingen worden dus nog niet ingeschreven in de tekst van de wet van 10 maart 1900, zij blijven er als tijdelijke bepalingen buiten staan en kunnen met deze wet niet gecoördonneerd worden.

b) Betreffende de toepassing van dit gedeelte van de wet in ondernemingen, waar een Fonds voor Bestaanszekerheid bestaat, verwijzen wij naar hetgeen gezegd werd onder numemr 14. Dit geldt voor beide categorieën van ondernemingen.

I. Ondernemingen met tien werknemers.

§ 1. Toepassingsgebied.

55. — De artikelen 14 tot en met 20 regelen de toestand van *werkgevers* die minstens *tien werknemers* in dienst hebben.

Drie woorden vergen hier enige uitleg :

1) *Werkgever* : de wet doelt op de juridische persoon die de leiding, het gezag en het toezicht heeft. Werkgever vereenzelvigd zich niet met « onderneming » zodat een persoon die hier vijf, op een andere plaats zes arbeiders in dienst heeft, onder toepassing valt van dit gedeelte van de wet (78).

2) *Tien arbeiders* : Deze grens werd door de regering voorgesteld als experiment (79) en niet zonder tegenkantingen aanvaard (80). De vraag moet beantwoord worden hoe en op welk ogenblik dit aantal arbeiders zou bepaald worden. Teneinde moeilijkheden te vermijden werd beslist dat het aantal arbeiders waarmede rekening zal gehouden worden om te weten welke bepalingen van de wet toepasselijk zijn, het aantal is dat door de werkgever tewerk gesteld wordt op 30 juni.

Teneinde een vast criterium te hebben wordt dit aantal vastgesteld op basis van de driemaandelijkse aangifte die de werkgever aan de R.M.Z. moet toesturen bij het verstrijken van het tweede burgerlijk kwartaal van elk jaar. Voor de eerste periode van toepassing gelden de staten die op 30 juni 1960 opge maakt werden. Dit aantal geldt dan om een werkgever in de ene of andere categorie te rangschikken voor de ganse eerste periode tot 31 december 1961 (81). Men lette echter wel op het volgende : de verwijzing naar de driemaandelijkse aangifte is slechts een middel om het aantal gemakkelijker aan te wijzen, de eigenlijke verplichting steunt in feite op het werkelijke aantal ingeschreven arbeiders. Indien de werkgever er dus te weinig aangeeft, kan dit hem toch aan zijn verplichtingen niet onttrekken. Hetzelfde indien er te veel aangegeven zijn : de arbeiders die gedurende dit kwartaal gewerkt hebben, en dus nog

op de aangifte vermeld staan, tellen *niet* mede indien zij vóór 30 juni de dienst werkelijk verlaten hebben.

Indien de wet verlengd wordt, zijn de staten ingediend op 30 juni 1961 van tel voor het jaar 1962, terwijl deze ingediend op 30 juni 1962 tellen voor het jaar 1963, en deze ingediend op 30 juni 1963 voor het jaar 1964 (82).

3) *Werknemers* : hoewel de wet slechts van toepassing is voor handarbeiders, tellen alle arbeiders mede om het aantal vast te stellen dat determinerend is om de werkgever bij de eerste of tweede categorie te rangschikken. Dus naast de handarbeiders ook de bedienden, thuisarbeiders, enz., eveneens deze die hoewel niet effectief in dienst, toch in het personeelsregister vermeld blijven, omdat hun kontrakt slechts geschorst is (bijvoorbeeld arbeiders die hun militaire dienstplicht vervullen of ziek zijn).

§ 2. Toepassingsmodaliteiten.

56. — Wordt de arbeider ongeschikt tot werken ingevolge ziekte of ongeval, dan heeft hij recht op 80 % van zijn normaal loon onder de volgende voorwaarden :

1) Hij moet minstens 14 dagen — dit is veertien kalenderdagen — arbeidsongeschikt zijn (83). Ook hiertegen was heftige reactie tijdens de parlementaire besprekingen (84). Er wordt echter voorzien dat een koninklijk besluit op *voorstel* (dus niet op louter advies) van de Nationale Arbeidsraad of het paritair comité deze minimumduur kan inkorten of zelfs volledig afschaffen (85).

2) Hij moet onafgebroken gedurende ten minste zes maanden bij dezelfde onderneming in dienst gebleven zijn.

Hier is de wetgever wel enigszins in gebreke gebleven. Wat is inderdaad « onafgebroken », wat is « onderneming » en wat is « in dienst zijn » ?

Mag er aangenomen worden dat hier een brede interpretatie geldt ?

Zodat als onafgebroken zal aanzien worden iedere overeenkomst, al ware de uitvoering geschorst.

Zodat in « dezelfde onderneming » gelijk staat met « dezelfde werkgever ».

Zodat « in dienst zijn » niet wil zeggen « tewerkgesteld » maar dat het bestaan van de overeenkomst volstaat.

Dit alles schijnt met de algemene tendens van de wet overeen te stemmen.

Teneinde aan deze voorwaarde geen definitief karakter te geven heeft de wetgever de Koning gemachtigd hierin verandering te brengen (86).

Daartoe is echter nodig dat er voorafgaandelijk een advies (dus geen beslissing) zou bestaan vanwege het bevoegd Paritair Comité. Het Koninklijk Besluit moet overlegd worden in de Ministerraad.

Het kan de duur van de vereiste anciënniteit wijzigen, de voorwaarden van anciënniteit door andere vervangen, of bijkomende voorwaarden stellen.

Mocht het Paritair Comité geen beslissing genomen hebben binnen de twee maand, na de aanvraag om advies, dan mag zonder meer een beslissing getroffen worden zonder dit advies af te wachten.

§ 3. Vergoeding waarop de werknemer recht heeft.

57. — a) Het eerste geval dat onder ogen moet genomen worden is dit waar de arbeider ziek wordt buiten het bedrijf, dus thuis. Hij heeft dan recht op

80 % van zijn normaal loon gedurende de zeven volgende dagen (87).

Het normaal loon wordt hier berekend zoals hoger uiteengezet (88), wat eveneens het geval is voor de zeven dagen, dit zijn m.a.w. kalenderdagen.

Dit percentage kan tot 100 gebracht worden door een koninklijk besluit, genomen op voorstel (dus niet op louter advies) van de Nationale Arbeidsraad of een Paritair Comité (89).

b) De arbeider wordt ziek in het bedrijf, of op weg naar zijn werk.

Hij heeft recht op het volledig loon voor de eerste arbeidsdag en dit krachtens artikel 12 en op 80 % van het loon dat hij de zes volgende dagen zou verdiend hebben, ware hij niet ziek geweest (90).

§ 4. Toestand inzake verzekering tegen ziekte en invaliditeit.

588. — Hij heeft recht op de reglementaire vergoedingen vanaf de 8e dag (91).

§ 5. De controle op de ziekte.

59. — Teneinde misbruiken te vermijden, heeft de wetgever gemeend zekere bepalingen van de wet op het bediendecontract te moeten overnemen.

1) De werknemer zal de werkgever moeten verwittigen. Hij moet dit onmiddellijk doen.

2) « Desgevraagd » legt hij een medisch attest voor. Dit attest is dus slechts verplicht indien de werkgever erom verzoekt of indien hij er contractueel toe verbonden is. Ook het werkplaatsreglement zou deze verplichting kunnen voorzien.

3) De werkgever mag eveneens, op zijn kosten, een andere geneesheer aanstellen. De zieke kan het onderzoek niet weigeren.

Ingeval van betwisting kan de werkrechtssraad op initiatief van de werknemer die zijn loon niet zou ontvangen, of van de werkgever die duidelijk zijn verplichtingen wenst te kennen, een expert aanstellen.

Dit beroep op de werkrechtssraad is evenwel tamelijk theoretisch omdat de derde geneesheer uiteraard het onderzoek moet komen instellen binnen de 14 dagen of althans zeer kort nadien. Duurt zij immers veel langer, dan 14 dagen, dan zal, in de meeste gevallen, geen twijfel mogelijk zijn. Maar hoe op zo korte tijdspanne een beslissing bekomen van de werkrechtssraad?

II. Geval van de kleinere ondernemingen.

§ 1. Tijdelijk karakter van de wet.

60. — Een bijzonder systeem van vergoeding werd uitgewerkt voor de arbeiders die in ondernemingen met kleinere omvang tewerkgesteld zijn. Dit is in beginsel in voege vanaf de inwerkingtreding van de wet tot 31 december 1961 (92).

Na die datum zijn er twee mogelijkheden :

a) Ofwel worden de bestaande bepalingen verlengd krachtens een Koninklijk Besluit waarover in de ministerraad overleg werd gepleegd (93).

b) Ofwel worden de bepalingen zoals zij van toepassing zijn op de ondernemingen met meer dan tien arbeiders ook voor de kleinere ondernemingen van kracht. Dit moet eveneens door een in ministerraad overlegd Koninklijk Besluit gebeuren.

§ 2. Toepassingsgebied.

61. — Op alle arbeidsovereenkomsten tussen handarbeiders en werkgevers, die geen tien werknemers in dienst hebben. Tien is dus een maximumcijfer, van zodra dit cijfer bereikt is worden de verplichtingen van de werkgever geregeld zoals hoger uiteengezet.

De betekenis van deze bepaling, wat betreft de betrokken « werkgever », de « onderneming », de berekening van het « aantal », zijn dezelfde als deze die werd aangegeven voor de arbeiders, die er minstens tien te werk stellen.

§ 3. Toepassingsmodaliteiten.

62. — Een eerste opmerking : in dit tijdelijk regime wordt geen wijziging gebracht aan de verplichtingen inzake de arbeidsovereenkomst, meer bepaald wat betreft het rechtstreekse loon is er geen nieuw recht ontstaan ten voordele van de werknemer. Wat deze categorie werknemers betreft, wordt alles geregeld in het kader van de R.M.Z., in het kader dus van het zogenaamd uitgesteld loon.

63. — De erkende verzekeringsinstelling tegen ziekte en invaliditeit, bij dewelke de werknemer aangesloten is, zal aan de handarbeider gedurende zeven dagen 80 % van zijn normaal loon betalen. Van deze zeven dagen wordt dan eventueel de eerste dag afgetrokken indien de werknemer voor die dag een vergoeding ontvangen heeft krachtens artikel 12. Deze vergoeding wordt hem door de verzekeringskas uitgekeerd onder volgende voorwaarden :

a) De werknemer moet minstens 14 dagen werkongeschikt zijn ingevolge ziekte (artikel 22).

b) Hij moet minstens 6 maand in de onderneming tewerkgesteld zijn (artikel 22).

c) Hij moet tenslotte aan alle voorwaarden voldoen om een vergoeding voor arbeidsongeschiktheid te ontvangen, krachtens de wettelijke en reglementaire bepalingen inzake verplichte ziekteverzekering (94).

Met uitzondering van deze laatste, hebben de andere voorwaarden dezelfde draagwijdte als voor de eerste groep.

Teneinde de betaling van deze vergoedingen te financieren zal iedere werkgever, maandelijks, bij zijn sociale bijdrage een som storten van 25 fr. per arbeider, d.i. per werknemer, in de loop van de maand tewerkgesteld op basis van de wet van 10 maart 1900, al was de tewerkstelling van zeer korte duur geweest.

De kleinere of grotere ondernemingen betalen dus uiteindelijk de vergoeding, zij het voor de eerste onrechtstreeks, maar de kleinere ondernemingen hebben de last niet van de controle; deze wordt door het verzekeringsorganisme ingericht.

J. STEYAERT,
Ere-advocaat.

(1) Verslaggever in de Kamer was dhr Claeys — Parlem. Doc. 1959-60 — Verslag nr 414. Verslaggever in de Senaat was dhr A. Breynne. Parlem. Doc. Senaat 1959-60 - Verslag nr 463. Er zou discussie kunnen ontstaan omtrent de juiste datum van in voege treding, vermits het Staatsblad een dubbel nummer draagt (21-22 juli).

(2) H. Velge, *Éléments de droit industriel belge* I, 218 — in M. Taquet, *Aperçu relatif à la qualité de statut juridique des ouvriers et des employés in T.S.R. 1959-153.*

(3) Dit geldt principieel voor de werklozen-vergoeding, reglementering inzake ziekte en invaliditeit, gezinsvergoedingen. Inzake ongevallen en beroepsziekten is er geen verschil.

(4) Omtrent deze dualiteit in onze sociale wetgeving bestaat een grondige studie van M. Taquet, *Aperçu relatif*

à la dualité de statut juridique des ouvriers et des employés, in T.S.R. 1959-153.

(5) Zie eveneens de gelijkvormigheid die bestaat inzake schorsing van de overeenkomst ingeval van ziekte, bevaling, legerdienst.

(6) Zie aldus Mededelingen V.B.N. 1959, nr 6 — zie eveneens Mededelingen V.B.N. 1959, nrs 25 en 32.

(7) Gemeenschappelijke nota van 6 november 1959 van beide vakverenigingen.

(8) De tekst van dit P.V. is te vinden in de Mededelingen V.B.N. 1959, nr 16, en in het Senaatsverslag Parlem. Doc. 1959-60, 463-53.

(9) Wetsontwerp, Parlem. Doc. Kamer 1959-60, nr 414.

(10) De stemming in de Kamer was: 168 voor, 1 tegen, 9 onthoudingen. In de Senaat was de meerderheid al even groot.

(11) Zo kon het V.B.N. in de nota neergelegd bij de Nationale Arbeidsraad verklaren dat «het beginsel» van het «gewaarborgd weekloon» in geen enkele wetgeving van de landen van de E.E.G. ingeschreven was, terwijl dhr Claeys in zijn Kamerverslag tot andere conclusies komt.

(12) B.W. art. 1638 b.

(13) B.W. art. 1638 c.

(14) P.W. Kamphuyzen, De Collectieve en de individuele arbeidsovereenkomst, blz. 118 vgl.

(15) B.W. art. 1838 c en art. 1838 d.

(16) Prof. P.W. Kamphuyzen, op. cit. blz. 122 vgl.

(17) De Nederlandse rechtspraak past dit toe in omstandigheden als onwerkbaar weer, nalatig blijven van grondstoffenleverancier, slapte in zaken. Zie rechtspraak in Kamphuyzen op. cit. 124.

(18) Durand, Traité de Droit du Travail, II, 417, 418.

(19) Idem.

(20) Zie de titel zelf van het ontwerp. De wetgever heeft in feite een slagwoord van de vakverenigingen overgenomen.

(21) Horion, Précis de Droit Social, 165. S. David, Responsabilité civile et risque professionnel, nr 78 vgl.

(22) Parl. Doc. Verslag Kamer, 1959-60 nr 414, 22, verklaring van de Minister.

(23) Artikel 11, waarbij een artikel 28 octies in de wet van 10 maart 1900 wordt ingelast. Zie eveneens artikel 19 wat betreft de bepalingen van tijdelijken aard toepasselijk op de werkgevers die minstens tien werknemers in dienst hebben.

(24) Artikel 14.

(25) Artikel 20.

(26) Artikel 27.

(27) Zie Nationaal akkoord gesloten in Nationale Paritaire Commissie der bedienden in mei 1947 (gewijzigd op 22 november 1950).

(28) Zie tekst van Titel I van de wet van 20 juli 1960 en wat de toepassing van titel II en III betreft, respectievelijk de artikelen 14 en 21.

(29) Zie art. 12 van deze wet waarbij een art. 28 nonies in de wet van 10 maart 1900 ingelast wordt.

(30) Zie art. 13 van deze wet waarbij een art. 28 decies in de wet van 10 maart ingelast wordt.

(31) Parlem. Doc. 1959-60, Kamerverslag 414, 9 en 36.

(31) Parl. Doc. 1959-60 Kamerverslag 414, 9 en 36. Zie eveneens Memorie van Toelichting, blz. 8, 3e lid.

(32) Staatsblad van 1 augustus 1960, het Besluit trad in voege vanaf 2 augustus.

(33) dat in de wet van 10 maart 1900 artikel 28 septies wordt.

(34) Artikel 10, nieuw artikel 28 septies eerste lid.

(35) Wetsontwerp, Memorie van Toelichting, Parlem. Doc. Kamer 1959-60, 414, 7.

(36) Parlem. Doc., Senaat 1959-60, Verslag 453, 12.

(37) Zie o.m. verklaring van Minister Behogne, Parlem. Besch. Kamer 14 juni 1960, 46.

(38) Omtrent de vroegere betwistingen: zie o.m. nota Hellin in T.S.R. 1958-88; nota Lagasse T.S.R. 1956, 69.

(39) Parlem. Doc. Senaat 1959-60, Verslag nr 463, 27, 27 en 31.

(40) Parlem. Bespr. Kamer 1952-53, nr 543, blz. 13.

(41) Art. I, nieuwe art. 12 eerste lid.

(42) T.S.R. 1958, 88.

(43) Memorie van Toelichting 414/4.

(44) O.i. dan de zogenaamde «vreemde oorzaak» van

art. 1147 B.W. — Zie als vb. van de eensgezinde rechtsleer Dekkers, Handboek van burgerlijk recht II., 119 vlg.

(45) Parlem. Doc., Kamer 1959-60, verslag 414, 29.

(46) Memorie van Toelichting, Parlem. Doc. Kamer 1959-60, 414, 5.

(47) Parlem. Bespr. Kamer 9 juni 1960, 4.

(48) Parlem. Bespr. Kamer, advies van Minister Behogne 14 juni 1960, 50.

(49) Parlem. Docum. Senaat 1959-60, nr 463, 32.

(50) Het V.B.N. in de Meded. 1960, nr 20 weigert artikel 12 in dit geval toe tep assen.

(51) Parlem. Doc. Senaat 1959-60, nr 463, 31.

(52) Arrest Cass. 7 november 1957, T.S.R. 1958, 21.

(53) Argument: art. 15 van de wet eerste lid: het recht op loon ingeval van ziekte wordt geregeld: «onverminderd de toepassing van art. 12».

(54) Artikel 12 laatste lid.

(55) Zie noot 44.

(56) Zie in de voorbereidende werken o.m. Parlem. Doc. Senaat 1959-60, Verslag 463, 34.

(57) Art. 28, tweede lid.

(58) Art. 28, laatste lid.

(59) Parlem. Doc. Kamer 1959-60, verslag 414, 31 en 32.

(60) Parlem. Doc. Kamer 1959-60, verslag 414, 31.

(61) Idem.

(62) Art. 28bis b/van de gewijzigde wet van 10 Maart 1900.

(63) Zie verklaring van de Minister in de Senaatscommissie, Parlem. Doc. Senaat 1959-60 verslag 463, 34.

(64) Art. 28bis b/ in fine.

(65) Artikel 28bis, b/ bis, tweede lid.

(66) Artikel 28 bis, b/ bis, derde lid.

(67) Artikel 28 bis, b/ bis, laatste lid.

(68) Artikel 28 ter, wet van 10 maart 1900 wordt in 1954 gewijzigd, maar niet door deze wet; alle amendementen dienaangaande worden verworpen. Zie Parlem. Doc. Kamer 1959-60, 414, 32, 34.

(69) Zoals gezien nr 5 — heeft de toepassing van de risicoregel niets te maken met een subjectieve verantwoordelijkheid.

Parlem. Doc. Senaat 1959-60, verslag nr 463, 36.

Parlem. Doc., Kamer 1959-60, Verslag nr 414, 32.

(70) Artikel 28 quater, wet 10 maart 1900, gew. wet 1954.

(71) Artikel 28 quater, vijfde lid.

(72) Het doet er niet toe of deze reden van de afwezigheid zich voordoet vóór of tijdens het werk.

Parlem. Doc. Senaat 1959-60, 463, 39.

(73) Zie het nieuw artikel 28 sexies.

(74) Parlem. Doc. Kamer 1959-60, 414, 23 en 35.

Parlem. Bespr. Kamer 14 juni 1960, 49.

(75) Parlem. Doc. Senaat 1959-60, 463, 39.

(76) Artikel 14.

(77) Artikel 20.

(78) De tekst van de wet laat geen andere uitleg toe, hoewel de voorbereidende werken hierover niet spreken.

(79) Memorie van Toelichting, Kamer 1959-60, 414, 3.

(80) Men leze de vorige pleidooien in de beide kamers voor een «integraal» gewaarborgd weekloon.

(81) Parlem. Doc. Kamer, verslag 414, 42.

(82) Artikel 29 tweede lid.

(83) Artikel 15 en Senaatsverslag, Parlem. Doc. 463, 43.

(84) Zowel voor als tegen, dus zowel om die tijdsperiode in te korten als te verlengen. Parlem. Doc. Kamer, verslag 414, 62 en 63 — en Senaat verslag 463, 42.

(85) Artikel 18.

(86) Artikel 17.

(87) Artikel 15 eerste lid.

(88) Argument: artikel 19 dat het nieuw artikel 28 septies ook hier van toepassing stelt.

(89) Artikel 18, tweede lid.

(90) Artikel 15 in fine.

(91) Zie o.m. het K.B. van 22 september 1955 artikel 80, vlg. — Het K.B. van 29 augustus 1960 bracht de nodige overeenstemming tussen de bestaande regeling inzake ziekte en de wet op het gewaarborgd weekloon (Staatsblad 5 september 1960).

(92) Artikel 21.

(93) Artikel 27.

(94) Artikel 22, derde lid.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 2 oktober 1959.

Voorzitter : M. Vandermersch.

Raadsheer-verslaggever : M. de Bersaques.

Advocaat-generaal : M. Ganshof van der Meersch.

Advocaten : Mrs. Van Rijn en Demeur.

1. Cassatie. — Niet-ontvankelijkheid van het middel, steunend op de miskenning van een niet voor het Hof van Beroep ingeroepen wetsartikel.
2. Zeerecht. — Inhoud van de in art. 46, par. 11, 4°, He boek W.v.K., bedoelde slechte zeemannschap. — Geen beperking van aansprakelijkheid voor verrichtingen, die uitsluitend de lading betreffen.

1. Het middel van cassatie, steunend op de miskenning van art. 46, par. 11, 2° van de wet op de zeevaart, is een nieuw middel, dat niet ontvankelijk is, wanneer voor het Hof van Beroep de ingeroepen beperking van de aansprakelijkheid niet op voormeld artikel gesteund was.

2. De bij art. 46, par. 11, 4° der wet op de zeevaart bedoelde slechte zeemannschap begrijpt zowel de scheepvaartfouten als de bij het beheer van het schip begane fouten.

Scheepvaartfouten zijn die, welke in het sturen van het schip gepleegd worden; de in het beheer van het schip begane fouten betreffen het technisch beheer ervan.

Deze fouten zijn vreemd aan de verrichtingen die uitsluitend de lading betreffen. Art. 46, par. 11, 4° van de wet op de zeevaart is derhalve niet toepasselijk op het ongeval, dat aan het overbelasten van een vlotkraan (door het bestreden arrest als een schip aangemerkt) tijdens het aan boord brengen van de lading te wijten is.

N.V. Herbosch t/ N.V. Les Ateliers de Constructions électriques de Charleroi e.a.

Gelet op het arrest gewezen op 9 maart 1957 door het Hof van beroep te Brussel;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 46, § II, 2° van titel II van het boek II van het handelswetboek (art. 1 der wet van 28 november 1928, opgenomen onder voormeld artikel 46 in de samengeschiedelde zeevaartwetten) en 97 der Grondwet,

Doordat het bestreden arrest, vaststellende dat de kwestieuze vlotkraan een schip is, en dat het ongeval zich in de uitvoering van het contract heeft voorgedaan, nochtans aan eiseres het recht weigert zich te bevrijden door van de abandonwaarde afstand te doen, om reden dat « het abandonrecht oorsprong vindt in een onheugelijke regeling, volgens welke de risico's van het varen met een beperking van de verantwoordelijkheid van de scheepseigenaar gepaard gaan; dat het begrip van nautische fout eng beperkt is; dat het de fouten niet behelst die in het hanteren van kranen bedreven worden, vermits voormelde fouten eveneens in het gebruik van een kraan op de vaste grond kunnen gepleegd worden; dat de door de N.V. A.C.E.C., en de assuradeurs gevorderde vergoedingen, alhoewel zij hun oorzaak in de uitvoering van een contract vinden, de gevolgen van een nautische fout van de scheepseigenaar niet uitmaken; dat appellante

(thans eiseres) bijgevolg het abandonrecht niet mag inroepen »,

dan wanneer 1) eiseres slechts tot beloop van de waarde van het schip verantwoordelijk is voor vergoedingen wegens schade veroorzaakt aan de lading die aan de kapitein is afgegeven geweest om vervoerd te worden;

2) de kwestieuze transformator in uitvoering van het afgesloten kontrakt door de vlotkraan opgeheven was geworden en de schade er aan alsdan door toedoen van de fout van het personeel van het schip, veroorzaakt is geworden;

3) de wetgeving te dien opzichte de beperking der verantwoordelijkheid uitvaardigt, ongeacht het feit of de schade door een nautische fout of door enige andere tekortkoming van de bemanning van het schip veroorzaakt is, doordat het bestreden arrest alzo de in het middel aangehaalde wetsbeschikkingen geschonden heeft :

Overwegende dat aanlegster voor het Hof van beroep de beperking van haar aansprakelijkheid niet op artikel 46, paragraaf II - 2°, van de wet op de zeevaart gesteund heeft;

Dat aanlegster, door de schending van deze bepaling in haar voorziening in te roepen, een nieuw middel opwerpt dat niet ontvankelijk is;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 46, § II, 4° van titel II van boek II van het handelswetboek (artikel 1 der wet van 28 november 1928, opgenomen onder vermeld artikel 46 in de samengeschiedelde zeevaartwetten) en 97 der Grondwet,

Doordat het bestreden arrest, vaststellende dat de kwestieuze vlotkraan een schip is, en dat het ongeval zich in de uitvoering van het contract heeft voorgedaan, nochtans aan eiseres het recht weigert zich te bevrijden door van de abandonwaarde afstand te doen, om reden dat « het abandonrecht zijn oorsprong vindt in een onheugelijke regeling, volgens welke de risico's van het varen met een beperking van de verantwoordelijkheid van de scheepseigenaar gepaard gaan; dat het begrip van nautische fout eng beperkt is; dat het de fouten niet behelst die in het hanteren van kranen bedreven worden, vermits voormelde fouten eveneens bij het gebruiken van een kraan op de vaste grond kunnen gepleegd worden; dat de door de N.V. A.C.E.C., en de assuradeurs gevorderde vergoedingen, alhoewel zij hun oorzaak vinden in de uitvoering van een contract, de gevolgen van een nautische fout van de scheepseigenaar niet uitmaken; dat appellante (thans eiseres) bijgevolg het abandonrecht niet mag inroepen »;

dan wanneer

1) de door het ongeval veroorzaakte schade, zoals door het bestreden arrest zelf wordt vastgesteld « aan de overlast van het hijstoestel en bijgevolg aan het feit van het personeel der N.V. Eugène Herbosch dient te worden toegeschreven; dat bewezen is dat de kraanman de giek opgericht heeft (voor het toppen) terwijl de last er in hing en dat hij het hijstoestel had overlast; dat dienvolgens de naamloze vennootschap Herbosch voor de val van de transformator aansprakelijk dient gehouden daar dit feit aan de fout van haar aangestelde dient toegeschreven ».

2) het begrip nautische fout niet enkel de loutere navigatiefouten bevat, maar ook, zoals in onderhavig

geval, de tekortkomingen van het personeel der vlotkraan bij het hijsen van de lading;

3) het feit dat dergelijke fout eveneens in het gebruik van een kraan op vaste grond kan gepleegd worden, niets afdoet aan het nautisch karakter van onderhavige fout;

Doordat het bestreden arrest alzo de in het middel aangehaalde wetsbeschikkingen geschonden heeft:

Overwegende dat de bij artikel 46 § II-4° der wet op de Zeevaart bedoelde slechte zeemanschap zowel de scheepvaartfouten als de bij het beheren van het schip begane fouten begrijpt;

Dat de aan de aangestelden van eiseres verweten fout in geen van die twee categorieën kan worden ingedeeld;

Overwegende immers, dat de scheepvaartfouten deze zijn die in het sturen van het schip gepleegd worden en dat de in het beheren van het schip begane fouten deze zijn die het technisch beheer ervan betreffen;

Dat deze fouten vreemd zijn aan de verrichtingen die uitsluitend de lading betreffen;

Dat het bestreden arrest vaststelt dat het ongeval te wijten is aan het overlasten van de kraan tijdens het aan boord brengen van de lading;

Dat, vermits de rechter over de grond derhalve wettelijk geweigerd heeft ten deze het artikel 46 § II-4° van de wet op de zeevaart toe te passen, het middel niet gegrond is;

Om deze redenen:

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegster tot de kosten.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 26 juni 1959.

Voorzitter: M. Vandermersch.

Raadsheer-verslaggever: M. Delahaye.

Advocaat-generaal: M. Dumon.

Advocaten: Mrs. Van Rijn en De Meur.

Wisselagent. — Door hem te storten borgtocht tot zekerheid van de aangegane beroepsverbintenissen. — Bestemming van deze borgtocht zolang zij niet is terugggevraagd. — Aard van zijn beroepsverbintenissen.

De door de wisselagent tot zekerheid van de door hem aangegane professionele verbintenissen bij de Deposito- en Waarborgkas neergelegde borgtocht mag krachtens artikel 71, 8°, titel V, W.v.K., vóór het verstrijken van een termijn van zes maanden na het staken van de uitoefening van zijn beroep niet terugbetaald worden; na deze termijn blijft deze zekerheid verder aangewend tot waarborg van de beroepsverbintenissen zolang zij niet het voorwerp van een eis tot teruggave heeft uitgemaakt.

De beroepsverbintenissen van de wisselagenten tot waarborg waarvan de door vorenbedoelde wetsbepaling voorzien borgtocht bij voorkeur wordt aangewend, zijn niet beperkt tot het verhandelen alleen van openbare fondsen in een openbare fondsen- en wisselbeurs (art. 64 bis, titel V, W.v.K.). Tot deze beroepsverbintenissen behoren ook het ontvangen van orders tot aan- of verkoop van in een rijksbeurs niet gecoteerde publieke fondsen, het aan

hun loket handel drijven in openbare fondsen, die op een van de beurzen van het rijk gecoteerd zijn, het ontvangen van orders tot aan- of verkoop van deviezen (artt. 75, 77, 78, titel V, W.v.K.) en alle bewerkingen welke hun niet door de wet verboden zijn en in innig verband met de hiervoren aangehaalde bedrijvigheid staan.

N.V. Banque Anversoise de Nantissement et d'Escompte t/ Boliau e.a.

en Monjoie t/ N.V. Banque Anversoise de Nantissement et d'Escompte.

Gelet op het bestreden arrest, op 26 oktober 1957 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Overwegende dat de voorzieningen in de zaken nr 2500 en 2622 verknocht zijn;

I. *Over het middel* voorgesteld door aanleggende maatschappij sub I, afgeleid uit de schending van de artikelen 64, 64bis, 69, 71 en inzonderheid 8° van dit artikel, 74, 75 en inzonderheid § 1 van dit artikel, 76 van titel V van boek I van het Handelswetboek (wet van 30 september 1867, gewijzigd door de koninklijke besluiten n° 84 van 30 januari 1935, nr. 178 van 20 juni 1935, beide bevestigd door het enig artikel van de wet van 4 mei 1936, en door het Koninklijk besluit n° 70 van 30 november 1939, bevestigd door artikel 1 van de wet van 16 juni 1947), 1, 11, van het Koninklijk besluit n° 150 van 18 maart 1935 tot samenschakeling van de wetten betreffende de inrichting en de werking van de Deposito- en Consignatie Kas en tot aanbrenging van wijzigingen daarin krachtens de wet van 31 juli 1934, bevestigd door het enig artikel van de wet van 4 mei 1936, 1, inzonderheid 1, C, 11°, en 29, inzonderheid, voorlaatste lid, van het ministerieel besluit van 27 maart 1935, genomen in uitvoering van het Koninklijk besluit n° 150 van 18 maart 1935, en 97 der Grondwet,

doordat het bestreden arrest, het door eerste verweerder gelegd beslag geldig verklarend, aan deze laatste het recht erkent betaling van zijn schuldverdering ten opzichte van wijlen Oscar Suys te bekomen bij voorrecht op de door eiseres bij de Deposito- en Waarborgkas ter zekerheid van de door deze laatste aangegane professionele verbintenissen neergelegde borgtocht, hoewel het derden beslag, waardoor eerste verweerder de samenloop van zijn rechten met deze van eiseres heeft uitgelokt en aldus zijn inzicht van dit voorrecht gebruik te maken te kennen heeft gegeven, op 22 oktober 1955 gebeurd is, hetzij meer dan zes maanden na het beëindigen, door Oscar Suys, van zijn werkzaamheden, ten gevolge van zijn overlijden op 7 december 1950,

dan wanneer het ten gunste der personen, die schuldeisers geworden zijn van wisselagenten ten gevolge van de door dezen aangegane beroepsverbintenissen, ingestelde voorrecht, uitgedoofd wordt, wanneer daarvan geen gebruik wordt gemaakt door een verzet of een derden beslag uitgevoerd voor het verloop van een termijn van zes maanden ingaande na het staken der beroepsbedrijvigheid van gezegde wisselagenten, dat hierdoor, door de vordering van eerste verweerder te ontvangen, welke strekte tot het bekomen ener betaling bij voorkeur op gezegde borgtocht, het bestreden arrest de hierboven aangeduide wettelijke beschikkingen geschonde heeft;

Overwegende dat artikel 71-8° van titel V van het Wetboek van Koophandel, waar het beschikt, dat de borgtocht « enkel mag terugehaald worden zes maanden nadat de wisselagent de uitoefening van zijn beroep gestaakt heeft » niet bepaalt dat het door dezelfde

bepaling voorzien voorrecht op die zekerheid, door het enkel verstrijken van die termijn van zes maanden ophoudt te bestaan ten opzichte van de schuldeisers die het niet vroeger hebben doen gelden;

Overwegende dat integendeel uit die wetsbepaling blijkt dat, hoewel de zekerheid niet voor het verstrijken van die termijn van zes maanden mag worden teruggehaald, zij na die termijn niet moet teruggehaald worden en dat zij tot waarborg van de beroepsverbintenissen van de wisselagent aangewend blijft, zolang zij niet het voorwerp van een eis tot teruggave is geweest;

Overwegende dat het middel, dat er zich toe beperkt staande te houden dat het voorrecht ophoudt te bestaan ten gevolge van het verstrijken alleen van de termijn van zes maanden zonder dat er verzet werd gedaan of beslag onder derden werd gelegd, naar rechte faalt;

II. *Over het middel voorgesteld door aanlegger Monjoie sub II, afgeleid uit de schending van de artikelen 64, 64bis, 69, 71, inzonderheid 8°, 74, inzonderheid 1ste en 6de lid, en 77 van titel V van het boek I van het Wetboek van Koophandel (wet van 30 december 1867, gewijzigd door het Koninklijk besluit nr 178 van 20 juni 1935).*

doordat het bestreden arrest, om te beslissen dat aanlegger Monjoie niet de hoedanigheid van schuldeiser heeft met voorrecht op de voor wisselagent Suys krachtens voormeld artikel 71, 8°, gestelde zekerheid, verklaart dat de enkele verbintenissen waarvan de waarborging aldus verzekerd is, diegene zijn « die door de wisselagent, handelende binnen de perken van zijn beroep van wisselagent, aangegaan werden; dat hij, anders gezegd, als tussenpersoon ter verhandeling van openbare fondsen in een openbare fondsen- en wisselbeurs heeft moeten optreden »;

dan wanneer, naar de geest en de termen van de kwetsieuze wetsbepaling, alle verbintenissen van de wisselagent gewaarborgd worden wanneer zij tot de uitoefening van zijn beroep behoren, en onder meer al de verrichtingen betreffende openbare fondsen die hij volgens het gebruik uitvoert, en dan wanneer in ieder geval voor het bestaan van het voorrecht niet vereist wordt dat de agent « als tussenpersoon ter verhandeling van openbare fondsen in een openbare fondsen- en wisselbeurs » opgetreden is;

Overwegende dat luidens artikel 71 van titel V, boek I van het Wetboek van Koophandel de borgtocht van de wisselagenten bij voorkeur tot waarborg hunner beroepsverbintenissen aangewend wordt;

Overwegende dat volgens de bewoordingen van artikel 64bis van gezegd wetboek, zoals het door het Koninklijk besluit nr 84 van 30 januari 1935 aangevuld werd en dat namelijk doorhaling van één woord goedgekeurd strekt tot verduidelijken van het omschrijven van de functies der wisselagenten, als dusdanig moeten beschouwd worden, degenen die als lasthebber of als commissionair, ter verhandeling van openbare fondsen in een openbare fondsen- en wisselbeurs optreden;

Overwegende nochtans dat evengemelde bepaling niet tot gevolg heeft de beroepsbedrijvigheid van die agenten tot de verhandeling alleen van openbare fondsen in de openbare fondsen- en wisselbeurs te beperken;

Overwegende inderdaad, aan de ene zijde, dat de wisselagenten niet enkel gerechtigd zijn namelijk orders tot aan- of verkoop van in een Rijksbeurs niet gecoteerde publieke fondsen te ontvangen (artikel 75 gewijzigd bij het Koninklijk besluit nr 70 van 30 no-

vember 1939), aan hun loket handel te drijven in openbare fondsen die op een van de beurzen van het Rijk gecoteerd zijn (artikel 77) en orders tot aan- of verkoop van deviezen te ontvangen (artikel 78 gewijzigd door gezegd Koninklijk besluit nr 70) maar dat, aan de andere zijde, al de bewerkingen welke hun niet door de wet verboden zijn en in innig verband met de hierboven aangehaalde bedrijvigheid staan, tot de beroepsbedrijvigheid van die agenten behoren;

Overwegende derhalve dat door de beroepsverbintenissen der wisselagenten tot waarborg waarvan de door vermeld artikel 71 voorziene borgtocht wordt aangewend, tot het verhandelen alleen van openbare fondsen in een openbare fondsen- en wisselbeurs te beperken, het bestreden arrest de in het middel aangeduide wetsbepalingen geschonden heeft;

Om deze redenen :

Voegt de zaken onder nrs 2500 en 2622;

Verbreekt het bestreden arrest in zover het de vordering van aanlegger Monjoie tot geldig verklaring van zijn beslag onder derden ongegrond verklaart en over de kosten uitspraak doet;

Verklaart het onderhavig arrest gemeen aan verweerders Boliau, Misselyn en Celis;

Verwerp de voorziening van de aanleggende maatschappij sub I;

Zegt dat melding van onderhavig arrest zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Laat de kosten van de voorziening van de aanleggende maatschappij sub I te haren laste;

Veroordeelt de eerste verweerder sub II tot de kosten van de voorziening van Monjoie;

Verzendt de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Gent.

RAAD VAN STATE

6e Kamer. — 12 mei 1960.

Voorzitter : M. Vauthier.

Raadsheren : M.M. Declaire en Coyette.

Substituut-Auditeur-generaal : M. Boland.

Kansspel. — Concessie. — Verhuring van een Casino. — Beslissing van gemeenteraad, goedgekeurd door de Bestendige Deputatie. — Beroep ambtshalve onontvankelijk.

Het beroep ingesteld tegen een beslissing van de gemeenteraad, goedgekeurd door de Bestendige Deputatie, betreffende de verhuring van een Casino, eigendom der stad, tot exploitatie van spelen, dient ambtshalve onontvankelijk verklaard te worden.

Bouveroux, Thonon, t/ 1) stad Dinant; 2) Bestendige Deputatie van de provinciale raad van Namen; tussenkomende partij : Verstraten.

Arrest Nr 7844.

Gezien het op 27 februari 1959 ingediende verzoekschrift, waarbij Paul Bouveroux en Gustave Thonon de nietigverklaring vorderen :

1) van de beslissing van de gemeenteraad van de stad Dinant van 6 januari 1959 betreffende de con-

cessie-verhuring van het Casino, eigendom van de stad;

2) van de goedkeuring van deze beslissing door de Bestendige Deputatie van de provinciale raad van Namen, op 6 januari 1959;

Overwegende dat de concessie-verhuring van het casino van Dinant in 1941 aan de tussenkomende partij aan zijn zoon en aan een derde werd toegestaan; dat de tussenkomende partij, ingevolge het overlijden van zijn zoon en van de derde, na een beroep op andere medewerkers te hebben gedaan, titularis van de exploitatie van het casino is gebleven tot in 1964; dat de beslissing van de gementeraad van 6 januari 1959 de goedkeuring van de tussen de stad en de tussenkomende partij gesloten overeenkomsten betreft;

Overwegende dat de verzoekers doen gelden dat zij belang hebben bij de vernietiging van de bestreden beslissing omdat zijzelf en een groep waarvan zij deel uitmaken de overname der concessie op het oog hadden en aan de stad offerten in die zin hebben gedaan;

Overwegende dat er grond is om ambtshalve te onderzoeken of het belang waarvan de verzoekers behoren te doen blijken om te voldoen aan de eisen van artikel 11 van de wet van 23 december 1946, niet strijdig is met de wet of de goede zeden;

Overwegende dat vaststaat, dat het belang dat aan de concessie van het casino van Dinant verbonden is, bestaat in de door artikel 1, eerste lid, van de wet van 24 oktober 1902 verboden exploitatie van kansspelen; dat de concessie dus in zoverre zij het exploiteren van spelen betreft, uitgaat van een onwettige oorzaak; dat het beroep niet ontvankelijk is,

Besluit:

Artikel 1. Het beroep wordt verworpen.

Artikel 2. De kosten, bepaald op 1.900 F. komen ten laste van de verzoekers tot een beloop van 1.500 F. en ten laste van de tussenkomende partij tot een beloop van 400 F.

HOF VAN BEROEP TE GENT

6e Kamer. — 25 februari 1959.

Voorzitter: M. Van Malleghem.
Raadsheren: M.M. Lefebvre en De Clercq.
Advokaat-generaal: M. Ely.

1. **Aansprakelijkheid. — Het bewijzen van een dienst impliceert niet noodzakelijk een band van ondergeschiktheid.**

2. **Verplichte aansprakelijkheidsverzekering van motorvoertuigen (wet van 1 juli 1956). — Aanstelling voor de strafrechter tot burgerlijke partij tegen de verzekeraar. — Vereisten voor de ontvankelijkheid.**

1. *Wie aan een ander een dienst bewijst komt daardoor niet noodzakelijk onder de autoriteit en de bewaking te staan van diegene, aan wie de dienst wordt bewezen (zie nader het arrest).*

2. *Zo de wet van 1 juli 1956 het inzake roepen voor de strafrechter van de verzekeraar door de benadeelde toelaat moet dit als een afwijking van het gewoon procesrecht worden beschouwd en moeten derhalve alle desbetreffende wetsbepalingen restrictief worden geïnterpreteerd.*

Het zich volgens het gewoon procesrecht stellen tot burgerlijke partij is slechts mogelijk tegen die-

genen, die door het O.M. reeds inzake geroepen werden of tegen diegenen die als verdachte of burgerlijk aansprakelijke door een benadeelde rechtstreeks gedagvaard werden.

De aanstelling tot burgerlijke partij tegen een verzekeraar is niet ontvankelijk wanneer deze verzekeraar noch door het O.M. noch door een benadeelde als burgerlijk aansprakelijke in zake werd geroepen.

Vervoort en cs. t/ N.V. Helvetia.

Overwegende dat de beroepen tijdig en regelmatig aangetekend werden;

Overwegende dat de eerste Rechter terecht de zaken ingeschreven onder nrs..... wegens verknochtheid samenvoegde;

Ten aanzien van de verdachte Dagraed Roger:

Overwegende dat het vonnis ten aanzien van deze verdachte in kracht van gewijsde getreden is, bij ontstentenis van beroep vanwege verdachte zelf, vanwege het Openbaar Ministerie en vanwege de burgerlijke partijen die tegen hem gericht werden;

Ten aanzien van de burgerlijk aansprakelijke Dagraed Oscar:

Overwegende dat het ten onrechte is dat de eerste rechter, gedaagde burgerlijk aansprakelijk verklaarde voor verdachte Dagraed Roger;

Overwegende dat inderdaad niet bewezen is dat deze verdachte in dienst stond van gedaagde op het ogenblik der feiten, dat hij andere dezes bevel en bewaking stond;

Overwegende dat zo weliswaar, uit de gegevens van de strafbundel zou kunnen vermoed worden, dat verdachte, die de meerderjarige zoon is van gedaagde, bij deze inwoont, en voor deze werkzaam is, het nochtans niet ten genoegen van rechte bewezen is dat hij de bewuste autotocht, met de gekende fatale afloop uitgevoerd heeft op bevel of op verzoek van gedaagde;

Overwegende dat vooraf dient gewezen op de formele loochening van gedaagde, ooit aan verdachte opdracht gegeven te hebben de autotocht te ondernemen;

Overwegende dat ook niet blijkt dat het uitvoeren van dergelijke autotocht in de normale of gewone bezigheden van verdachte viel;

Overwegende dat zo zelfs bewezen werd, quod non, dat verdachte die in rechte toch als een gewone derde te beschouwen is, de autotocht ondernam om een dienst te bewijzen aan zijn vader, dit niet bewijst dat er noodzakelijk een band van ondergeschiktheid tussen beiden bestond;

Overwegende dat diegene die een dienst bewijst, daarom niet noodzakelijk onder de autoriteit en de bewaking komt te staan van diegene aan wie hij een dienst bewijst;

Overwegende dat de eenzijdige verklaring van verdachte in casu niet volstaat om de band van ondergeschiktheid te bewijzen;

Overwegende dat het Hof derhalve onbevoegd is om kennis te nemen van de vorderingen der burgerlijke partijen daar waar deze gericht zijn tegen gedaagde, daar deze buiten zaak gesteld wordt;

Ten aanzien van de vordering der burgerlijke partij N.V. « Helvetia »:

Overwegende dat de rechtstreekse dagvaarding door de burgerlijke partijen Willems en Verelst betekend aan de N.V. Helvetia ontvankelijk is;

Overwegende dat het voertuig, bestuurd door verdachte eigendom was van Oscar Dagraed en de N.V. Helvetia de burgerlijke aansprakelijkheid van Dagraed dekte voor de schade die deze met het kwestieuze voertuig kon berokkenen;

Overwegende dat de N.V. Helvetia gehouden is de verantwoordelijkheid te dekken van de voerder van het voertuig ingevolge artikel 3 en 21 van de wet van 1 juli 1956;

Overwegende dat niet bewezen is dat verdachte zich van het voertuig door diefstal of met geweld zou meester gemaakt hebben;

Overwegende dat de stelling als burgerlijke partij van Marie Vervoort, Deraus Emilia en Van Brabant echter niet ontvankelijk zijn;

Overwegende dat zo de wet van 1 juli 1956 het in zake roepen voor de strafrechtsmacht van de verzekeraar door de benadeelde toelaat, dit als een afwijking van het gewoon procesrecht dient beschouwd en alle wetsbepalingen daaromtrent dienen restrictief geïnterpreteerd;

Overwegende dat vermits het zich als burgerlijke partij stellen volgens het gewoon procesrecht, slechts mogelijk is tegen diegenen die door het Openbaar Ministerie reeds in zake geroepen werden of tegen diegenen die als verdachte of burgerlijk aansprakelijke door een benadeelde rechtstreeks gedaagd werden, de aanstelling als burgerlijke partij van Vervoort, Deraus en Van Brabant niet ontvankelijk is daar de N.V. Helvetia niet in zake geroepen werd door het Openbaar Ministerie, noch door een benadeelde als burgerlijk aansprakelijke;

Overwegende dat de schade door de burgerlijke partij Willems en Verelst geleden oordeelkundig door de eerste rechter werd begroot en deze terecht een deskundige aanstelde met opdracht de burgerlijke partij Willems te onderzoeken;

Om deze redenen :

Gelet op de wetsbepalingen in het beroepen vonnis aangehaald ter uitzondering van artikel 50 van het Strafwetboek hier niet meer van toepassing en gelet daarenboven op artikel 211 van het Wetboek van Strafvordering, artikel 24 der wet van 15 juni 1935.

Het Hof,

Recht doende, op tegenspraak :

Alle andere of strijdige besluiten als ongegrond verwerpend :

Ontvangt de ingestelde beroepen en erover beslissend :

Bevestigt het bestreden vonnis behalve :

1° Waar het de gedaagde Dagraed Oscar burgerlijk aansprakelijk verklaart voor de veroordeling tot de kosten uitgesproken ten laste van Dagraed Roger en waar het zelfde gedaagde veroordeelde solidair met verdachte tot de betaling van vergoedingen aan de burgerlijke partijen en dienaangaande opnieuw wijzende :

Stelt de gedaagde Dagraed Oscar buiten zaak zonder kosten.

Verklaart zich onbevoegd om te kennen over de burgerlijke vorderingen daar waar ingeleid tegen Dagraed Oscar.

Verstaat dat de burgerlijke partijen ten deze de kosten van beide aanleggen zelf zullen dienen te dragen.

2° Waar het verklaart dat de stelling als burgerlijke partij tegen de gedaagde de N.V. Helvetia van Ver-

voort, Deraus en Van Brabant ontvankelijk is en dienaangaande opnieuw wijzende :

Verklaart deze stellingen niet ontvankelijk.

Zegt dat deze burgerlijke partijen zelf hun kosten zullen dragen van hun stelling van beide aanleggen daar waar gesteld tegen de gedaagde de N.V. Helvetia.

Laat de kosten van beroep vallen aan de zijde van het Openbaar Ministerie ten laste van de Staat.

Wijst de zaak terug naar de eerste rechter tot verdere behandeling van de eis van de burgerlijke partij Willems tegen Dagraed Roger en de N.V. Helvetia.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

2bis Kamer. — 10 december 1959.

Voorzitter : M. P. De Preter.

Rechters : MM. J. Blockx en L. Hernould.

Adv. : Mrs. K. Van den Heuvel en E. Van Dessel.

Arbeidsongeval. — Schuld van derde. — Omvang van vordering van slachtoffer. — Verhouding tussen gemeen recht en arbeidsongevallenwet. — Derde aansprakelijke slechts gehouden volgens het gemeen recht.

Het slachtoffer dat door de verzekeraar-wet van zijn werkgever werd vergoed op basis van de wet op de arbeidsongevallen, kan van de derde aansprakelijke slechts vergoeding vorderen op basis van het werkelijk loon op het ogenblik van het ongeval, dat alleen op gemeenrechtelijk vlak in aanmerking komt en niet op grond van het basisloon vastgesteld volgens de wet op de arbeidsongevallen.

Het slachtoffer mag in geen ongunstigere zomin als in een gunstigere toestand geplaatst worden door het spel der toe te kennen schadevergoedingen. Derhalve mag het aanspraak maken, en dient zijn vordering zich daartoe te beperken, op die vergoedingen welke het evenwicht in zijn werkelijk renderende werkcapaciteiten moeten herstellen.

Bats t/ Van Dun en Transports Coulier.

Overwegende dat aanlegger van beide verweerders de betaling vraagt van een bedrag groot 156.705 frank, zijnde het beloop van de schade die hij beweert ondergaan te hebben, wanneer hij, tijdens zijn arbeid, het slachtoffer werd van een verkeersongeval, waarvan de verantwoordelijkheid door een vonnis van de Correctionele Rechtbank van Antwerpen aan verweerders toegeschreven werd;

Overwegende dat verweerders die verantwoordelijkheid niet betwisten, doch wel de omvang van de aangerekende schadeposten;

Overwegende dat inderdaad aanlegger door de verzekeraar-wet van zijn werkgever vergoed werd op basis van de wet op de Arbeidsongevallen, doch thans van verweerders enerzijds het verschil opeist, dat vanaf 4 maart 1958 tot op 18 december 1958 bestaan heeft tussen de door hem genoten vergoeding en het theoretische loon, dat de wet op de arbeidsongevallen, ware zijn werkcapaciteiten onverminderd gebleven, zou toegekend hebben, met daarenboven een morele schadevergoeding hoofdens doorrstane pijnen en smarten van 50.000 frank en anderzijds een bedrag vordert van 100.000 frank ten titel van herstel voor een blijvende werkonbekwaamheid van 10 %;

Overwegende dat betrekkelijk het eerste deel van deze eis, verweerders doen opmerken, zonder hierin tegengesproken te worden door aanlegger, dat dezes werkelijk loon op het ogenblik van het ongeval, een totaal zou bedragen hebben van 47.824 frank, alhoewel hem nochtans de wettelijke vergoedingen op grond van de Wet op de Arbeidsongevallen uitgekeerd werden op een basisloon van 65.735 frank doch dat op gemeenrechtelijk vlak slechts het werkelijk loon in aanmerking dient genomen;

Dat derhalve, wanneer aanlegger het verschil tussen het loon, berekend volgens de Wet op de Arbeidsongevallen en de uitgekeerde vergoedingen vordert, hij het gemeenrechtelijk terrein verlaat dat hem slechts toelaat het verschil tussen zijn werkelijk loon en hetgeen hem in de plaats daarvan uitgekeerd werd, vragen mag;

Overwegende inderdaad dat de verwekker van het schadelijk feit zijn slachtoffer in dezelfde toestand plaatsen moet als degene, die de zijne zou geweest zijn, moest het schadelijk feit zich niet voorgedaan hebben;

Dat hieruit volgt dat aanlegger in geen ongunstigere, zomin als in een gunstigere toestand mag geplaatst worden door het spel der toe te kennen schadevergoeding en hij aanspraak maken mag en zijn vordering zich daartoe moet beperken, op die vergoedingen die dit evenwicht in zijn werkelijk renderende werkcapaciteiten moeten herstellen;

Overwegende dienvolgens dat voor de periode die reikt van 4 maart tot 18 december 1958 en waarin aanlegger eerst 0 % en nadien 10 % van zijn werkelijk renderende werkcapaciteiten inboette, hij van verweerders datgene eisen mag dat hem ontbrak om hetzelfde rendement van zijn werkcapaciteiten, als degene die hij vóór het ongeval had, te behouden;

Dat vermits zijn werkelijk basisloon 47.824 frank bedraagt, er enkel hoeft nagegaan wat hem, op basis hiervan, gedurende 289 dagen, op dewelke zijn theoretisch verminderde werkcapaciteit zich uitstrekt, ontbroken heeft om hem de normale looninkomsten van éénzelfde duur en op dezelfde basis berekend of 37.865 frank te verzekeren en dus het evenwicht te herstellen in zijn werkelijke renderende werkcapaciteiten;

Overwegende nu dat de verzekeraar-wet hem voor die periode 41.090 frank uitkeerde, zodat in plaats van een te kort te ondergaan, aanlegger over een te veel beschikt heeft en het evenwicht, dat verweerders moesten teweeg brengen, meer dan bereikt werd;

Overwegende dan ook dat het eerste deel van de eis van aanlegger als ongegrond voorkomt;

Overwegende dat betrekkelijk de twee overige delen van zijn vordering een deskundige onderzoeksmaatregel, zoals partijen dit voorstellen, zich opdringt;

Dat waar verweerders nochtans aanbieden om provisioneel een bedrag van 25.000 frank aan aanlegger uit te keren, er op dit voorstel kan ingegaan worden;

Om deze redenen :

De Rechtbank,
Rechtdoende op tegenspraak;
Na erover beraadslaagd te hebben;
Alle andere en strijdige besluiten verwerpende;
Verklaart de ingestelde eis ontvankelijk en ten dele gegrond;

Verklaart hem namelijk ongegrond, waar hij voor het verleden een betaling vordert van 5.771 frank;

Veroordeelt verweerders solidairlijk en ten provisionele titel aan aanlegger te betalen de som van

25.000 frank, met de vergoedende intresten vanaf 4 maart 1958 tot op de dag van de dagvaarding en van dan af met de gerechtelijke intresten en tot de kosten tot op heden gerezzen;

Vooraleer over het overige van de eis uitspraak te doen, beveelt een deskundig onderzoek, met opdracht aan de deskundige, na partijen te hebben gehoord, in een omstandig, beredeneerd, schriftelijk en ter Griffie dezer Rechtbank neder te leggen verslag, waarvan de handtekening zal voorafgegaan worden van de eed zoals deze in artikel 317 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging (K.B. 300 van 30 maart 1936) wordt vermeld :

» de genaamde Bats Frans te onderzoeken, de letsels » die hij ingevolge het verkeersongeval van 4 maart » 1958 opliep te beschrijven en de duur en de graden » van de tijdelijke en van de gebeurlijke blijvende ar- » beidsonbekwaamheid vast te stellen;

» verder te antwoorden op alle nuttige vragen door » partijen te stellen »;

Beveelt dat partijen binnen de 15 dagen van de betekening van huidig vonnis in de benoeming van één of drie deskundigen zullen voorzien, zoniet dat er tot deze verrichtingen zal overgegaan worden door de heer Caeymaek Pierre, dokter in de genees- en heelkunde, Consciencestraat n° 31 te Antwerpen, daartoe van ambtewege aangesteld;

Behoudt de verdere kosten voor.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT

1e Kamer — 27 juni 1960

Voorzitter : M. Struye de Swielande.

Rechters : M.M. Janssen en Van Bever.

O.M. : M. Cauwe.

Advokaten : Mrs. Roosens en D'Asseler.

Lijfswang. — Verzoek tot invrijheidstelling wegens onvermogen. — Onderzoek naar de oorzaken van het onvermogen.

Verzoek van de gegijzelde schuldenaar tot onmiddellijke invrijheidstelling wegens onvermogen. De rechtbank onderzoekt of de schuldenaar deze toestand al dan niet vrijwillig en te kwader trouw heeft geschapen (zie nader het vonnis).

Van de Velde t./S. V. « La Prévoyance sociale ».

Gezien de stukken alsook de ondervraging over feiten en vraagpunten;

Overwegende dat ten gevolge van de lijfswang, uitgesproken tegen de verweerder, de eiseres bij gebrek aan betaling, deze heeft laten uitvoeren; dat de genaamde Petrus Van de Velde thans opgesloten is in het arresthuis voor schuldenaars te Gent;

Overwegende dat de eiser, zich steunend op zijn onvermogen, zijn onmiddellijke invrijheidstelling alsook een provisionele schadevergoeding van één frank, wegens het hem toegebracht nadeel, vordert;

Overwegende dat de eiser bescheiden voorbrengt waaruit blijkt dat hij thans onvermogen zou zijn maar dat er moet nagegaan worden of hij niet vrijwillig of met kwade trouw deze toestand geschapen heeft;

Overwegende dat het uit het getuigschrift van de hypotheekbewaarder blijkt dat de eiser kort na het eerste vonnis d.d. 23 jan. 1952 en vóór het arrest

van het Hof van Beroep d.d. 26 mei 1952 zijn huis belast heeft met een hypotheek van 350.000 fr.; dat hij later tussen het tweede vonnis d.d. 6 juli 1954 en de tweede beslissing van het Hof d.d. 8 november 1954 een nieuwe hypotheecaire lening van 100.000 fr. aangegaan heeft met zijn broeder Petrus Van de Velde;

Overwegende dat de eiser die zich in verbreking had voorzien tegen het arrest van het Hof d.d. 8 november 1954 reeds op 12 en 20 november 1954 zijn goederen verkocht heeft onder meer voor een deel aan zijn schoonzoon;

Overwegende dat de eiser insgelijks moet toegeven dat hij zijn handelsregister aan zijn vrouw overgelaten heeft die thans zijn vroeger bedrijf uitoefent;

dat zij voor het jaar 1958 als aanneemster van plakwerk een winst van 90.769 fr. aan de belastingen aangeeft; dat hij beweert zonder de minste bezoldiging zijn vrouw te helpen wanneer zijn gezondheidstoestand het hem toelaat;

Overwegende dat het duidelijk blijkt uit deze verschillende elementen dat Van de Velde de rechtstreekse oorzaak is van zijn beweerd onvermogen, dat hij het dan ook in zijn voordeel niet mag inroepen; dat de vordering als ongegrond voorkomt en dient verworpen te worden;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Gelet op art. 2, 37 en 41 van de wet van 15 juni 1935;

Gehoord de heer Pierre Cauwe, substituut-Procureur des Konings, in zijn eensluidend advies in openbare terechtzitting gegeven;

Alle strijdige besluiten van de hand wijzende;

Rechtdoende op tegenspraak;

Verklaart de eis ontvankelijk doch ongegrond;

Wijst deze af;

Zegt dat er geen gronden voorhanden zijn om de gevangenzitting van de eiser nietig te verklaren;

Verwijst de eiser in al de kosten.

KINDERRECHTER TE TONGEREN

26 juni 1960

Rechter : M. Frère.

O.M. : M. Noelmans.

Advokaten : Mrs. De Mal en Hoegaers.

Aansprakelijkheid van de ouders voor hun minderjarige kinderen. — Vermoeden van aansprakelijkheid steunt in overeenstemming met de tekst van artikel 1384 B.W. op het gebrek van bewaking. — Rijden van een elfjarig kind met fiets.

Ofschoon een gedeelte van de rechtspraak en de literatuur de burgerlijke verantwoordelijkheid van de ouders doet steunen op een tweevoudig vermoeden, nl. gebrek van bewaking en slechte opvoeding, is het meer met de tekst van art. 1384 B.W. in overeenstemming zich slechts te houden aan het vermoeden van gebrek van bewaking « om meer bepaald het feit dat aanleiding geeft tot de verantwoordelijkheid van de minderjarige niet belet te hebben », zulks terwijl zij er de mogelijkheid en dienvolgens de plicht toe hadden.

Het is niet speciaal onvoorzichtig vanwege een

vader zijn elfjarige zoon met een fiets te laten rijden.

O.M. en Luyten b.p. t./ cs. Dreesen

Aangezien de feiten ten laste van minderjarige gelegd, bewezen zijn;

Aangezien ter zitting van 23 mei 1960, de genaamde Luyten Willem, zich burgerlijke partij stelde tegen minderjarige Dreesen Leo en tegen dezes burgerlijk-verantwoordelijke, Dreesen Hubert;

Dat deze eis slechts ontvankelijk en deels gegrond is tegen minderjarige alleen;

Overwegende inderdaad dat, zo een deel van de rechtsleer en van de rechtspraak, de burgerlijke verantwoordelijkheid der ouders op een dubbel vermoeden van fout in hunnen hoofde grondvesten, d.i. mangel aan bewaking en slechte opvoeding, het nochtans meer in overeenstemming met de tekst van art. 1384 van het burgerlijk wetboek is, zich slechts aan het vermoeden van mangel van bewaking te houden « om meer bepaald het feit dat aanleiding geeft tot de verantwoordelijkheid van de minderjarige niet belet te hebben » (Cassatie, 9 juli 1934, Pas. 1934, I, 352), dan wanneer zij er de mogelijkheid en dienvolgens de plicht toe hadden (Cassatie 6 maart 1950, en J.T. 1950, blz. 324, alsook Beroep Luik, 16 april 1959, Pas. 1960, II blz. 63-64) ;

Overwegende dat « in casu » de vader niet tegenwoordig was bij het gebeurde en het van zijnentwege niet speciaal onvoorzichtig was zijn elfjarige zoon op een fiets te laten rijden;

Dat hij dan ook het feit niet heeft kunnen beletten;

Overwegende dat voor wat de gegrondheid van de eis betreft de volgende schadeposten gerechtvaardigd zijn ;

1. Dokterskosten :	320,—
2. Apotekerskosten :	264,—
3. Reiskosten :	192,—

776,— F

Overwegende dat geen schadevergoeding voor « één jaar schoolverlies » kan toegekend worden ;

Overwegende dat uit niets blijkt dat Luyten Martha het dactyloexamen zou gelukt hebben, in juni, noch dat zij later, b.v. in september niet mocht herkansen, noch dat de hieruitvloeiende schade 30.000 F of een ander bedrag zou bedragen hebben.

Overwegende dat voor niet nader bepaalde verwondingen aan de rechterhand en rechterbuikflank een extra-patrimoniale schadevergoeding van 4000 F volstaat;

Gezien de hiernavolgende artikelen door dhr Kinderrechter aangeduid ter zitting :

Wetboek van strafrecht art. 418, 420;

Art. 12 K.B. 8 april 1954; art. 13, 16, 17, 24 der Wet van 15 mei 1912; art. 194 van het Wetboek van Strafvordering;

Art. 1382 van het Burgerlijk Wetboek;

Art. 11, 12, 14, 23, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 41 der Wet van 15 juni 1935;

Om deze redenen :

Statuerende op tegenspraak;

Verklaart minderjarige plichtig aan de feiten in voorgaande beweegredenen vastgesteld;

Dienvolgens : berispt hem;

Geeft hem terug aan zijn ouders met aanzegging er voortaan beter toezicht op te houden;

Verwijst hem solidair met zijn vader tot de kosten van het rechtsgeding;

Uitspraak doende over de eis van de burgerlijke partij Luyten :

Zegt deze alleen ontvankelijk en gedeeltelijk gegrond tegen minderjarige en niet tegen de burgerlijk verantwoordelijke ;

Veroordeelt minderjarige aan de burgerlijke partij te betalen : 776 + 4000 = 4776 plus de vergoedende intresten, de gerechtelijke intresten en de kosten.

VREDEGERECHT TE MECHELEN

2e Kanton. — 3 juni 1960.

Rechter : M. De Ridder M.
Advocaat : Mr. J. L. Smets.

Burgerlijke rechtsvordering. — Vertegenwoordiging van de partijen. — Volmachtdrager-afgevaardigde van een syndikaat.

De volmachtdrager, afgevaardigde van een in de schoot van een syndikaat opgerichte dienst voor arbeidsrecht, kan niet worden toegelaten om te pleiten voor het vredegerecht, omdat aan het gerecht vreemde personen slechts bij uitzondering en na een uiterst voorzichtig onderzoek als gevolmachtigden kunnen aanvaard worden en de volmachtdrager in casu reeds zo dikwijls verscheen, dat er geen sprake meer is van een uitzondering. (art. 9, Wetboek van burgerlijke rechtsvordering; zie nader het vonnis.)

Van Saet t/ N.V. Winterthur.

Gehoord, ter zitting van 1 april 1960, de volmachtdrager van de eiser evenals de raadsman der verweerster, in hun middelen en besluiten;

Aangezien de eiser, als slachtoffer van een arbeidsongeval, vordert « te horen zeggen voor recht dat hij een beständige werkkraftvermindering heeft van 4 % »;

Aangezien de verweerster, onder voorbehoud later ten gronde te concluderen, besluit « de volmachtdrager het recht te ontzeggen de eiser te vertegenwoordigen; dienvolgens de vordering niet ontvankelijk te verklaren, zoniet deze te schrappen; eiser te veroordelen tot de kosten »;

Aangezien de verweerder, voor het vredegerecht, niet verplicht is al zijn verweermiddelen simul ac semel te doen gelden (Verb. 5 mei 1922, Pas. 1922, I, 271; Van Bauwel, Burgerlijk Procesrecht, deel II, n° 472; Braas, Précis de procédure civile, deel II, n° 1329; Rép. pr. dr. b., v° procédure civile, n° 313);

Aangezien de volmachtdrager van de eiser een afgevaardigde is van een dienst voor arbeidsrecht, opgericht in de schoot van een syndikaat;

Aangezien, indien opgeklommen wordt tot de beheerster vóór het decreet van 14 december 1810, schikkingen en regelen die het beroep van advocaat en wanneer men de inleiding raadpleegt van het decreet dat trouwens slechts de balie, afgeschaft door de omwenteling, opnieuw opgericht heeft, zonder iets aan haar voorvaderlijke voorrechten te ontnemen, men klaarblijkelijk vaststelt dat de raadpleging, de verzoening, het pleidooi en zelfde de arbitrage aan de balie voorbehouden waren, zonder dat iemand op de gedachte zou gekomen zijn zulks te betwisten (Verslag van Meester E. Thiebault, voorgedragen op het congres van het Verbond der Belgische advocaten, gehouden

te Kortrijk op 27 juni 1953, R.W. 1952-1953, kol. 1818; zie ook : Rép. pr. dr. b., v° avocat, n° 175 en 195);

Aangezien in het voorwoord van het Keizerlijk decreet van 14 december 1810, zeer nadelig voor de onafhankelijkheid der advocaten, hun nochtans volgende lof toegezwaaid wordt : a) dat hun beroep is « une profession dont l'exercice influe puissamment sur la distribution de la justice »; b) dat de orde der advocaten is « un des moyens les plus propres à maintenir la probité, la délicatesse, le désintéressement, le désir de la conciliation, l'amour de la vérité et de la justice, un zèle éclairé pour les faibles et les opprimés » (zie : A. Delebecque, Bulletin usuel des lois et arrêtés concernant l'administration générale, avec notes de concordance et de jurisprudence administrative et judiciaire, 1539-1843, uitgegeven in 1852, blz. 421 en 422);

dat, betreffende de « zèle éclairé pour les faibles et les opprimés », enkel ter illustratie kan aangestipt worden dat de advocaat, door het op zich nemen van de kosteloze verdediging van onvermogenen, aldus, tot heil der gemeenschap, honoraria opoffert die « jaarlijks zo wat dertig miljoen frank vertegenwoordigen » (Verslag van Meester E. Thiebault, voorgedragen op het congres van het Verbond der Belgische advocaten, gehouden te Kortrijk op 27 juni 1953, R.W. 1952-1953, kol. 1818);

Aangezien, ten uitzonderlijken titel, personen, vreemd aan het beroep van advocaat, de rechtzoekenden mogen bijstaan en voor hen mogen optreden, nl. voor het Vredegerecht, en dit in toepassing van artikel 9 van het wetboek van burgerlijk procesrecht;

dat, krachtens dit artikel, behalve de advocaten, eveneens de bijzonder door de rechter in elke zaak aangenomen personen toegelaten worden om voor het vredegerecht te pleiten als gevolmachtigden;

Aangezien uit die toegeving hoegenaamd niet blijkt dat de wetgever de advocaten en deze personen op gelijke voet heeft willen stellen;

dat, in de bedoeling van de wetgever, in principe alleen de advocaten bevoegd zijn om een partij voor het Vredegerecht te vertegenwoordigen, terwijl de aangenomen personen niet gelijkgesteld worden met de advocaten doch slechts toegelaten worden door een afwijking van de regel;

dat dit blijkt enerzijds uit de volgorde waarin de teksten zijn vastgesteld, en anderzijds uit het feit dat, terwijl de advocaten, alleen uit hoofde van hun inschrijving op de lijst der orde, in alle gedingen en zonder aanneming door de rechter, tot de pleitzaal moeten worden toegelaten, de overige gevolmachtigden de toestemming behoeven te bekomen van de rechter, welke aanneming slechts geldt voor één enkele zaak (zie : Omzendbrief dd. 22 december 1936, van de heer Bovesse, Minister van Justitie in Verzameling van Omzendbrieven, jaar 1936, blz. 375);

Aangezien het vooral is om de ontstentenis van advocaten te voorkomen, en mits ernstige voorzorgen te nemen met het oog op het geval waar de gevolmachtigde geen advocaat is, dat de wetgever het voorstel heeft willen bijtreden om bij de Vredegerechten eventueel de aanneming toe te laten van elke persoon, ander dan een advocaat, om de procesvoerende partijen te vertegenwoordigen (Omsendbrief dd. 22 december 1936, van de heer Bovesse, Minister van Justitie, in Verzameling van Omzendbrieven, jaar 1936, blz. 375; Pierret, Précis de la procédure devant le juge de paix, blz. 108, voetnota 4);

dat de rechters deze personen slechts bij uitzondering als gevolmachtigden mogen toelaten en onder voorbehoud van een uiterst omzichtig onderzoek naar

de gronden van de aanneming (reeds geciteerde omzendbrief, op cit., blz. 375);

Aangezien er in casu noch in de streek waar de eiser woont noch in de plaats waar het geschil voorkomt, ontstentenis is van advocaten;

dat zelfs, bij onvermogen, de eiser beroep kan doen op een advocaat om hem kosteloos te verdedigen;

Aangezien daarenboven de volmachtdrager van de eiser in de loop der laatste jaren reeds zô dikwijls voor onze rechtbank verscheen, dat er geen spraak meer kan zijn dat, bij aanvaarding in deze zaak, dit slechts « bij uitzondering » zou geschieden;

dat een aanvaarding van eisers' gevolmachtigde in deze zaak, door zijn veelvuldig optreden hem feitelijk zou gelijkstellen met een advocaat, met dezen verstande dat hij de voordelen van het advocatenberoep zou genieten, zonder nochtans onderworpen te zijn aan de strikte beroepsregelen toepasselijk op de advocaten;

Aangezien dit niet de strekking is van artikel 9 van het wetboek van burgerlijk procesrecht;

Aangezien wij dan ook, de wens indachtig van de Minister van Justitie, dat het « aan de magistraten behoort in deze uiterst omzichtig en streng op te treden » (zie reeds vermelde omzendbrief, op cit., blz. 377), vonnissende in alle onafhankelijkheid, de gevolmachtigde van de eiser niet kunnen toelaten om in huidige geding als dusdanig op te treden;

Aangezien, wanneer de rechter weigert de gevolmachtigde van één der partijen te aanvaarden, hij aan deze partij moet bevelen persoonlijk te verschijnen of zich regelmatig te doen vertegenwoordigen (Rép. pr dr. b., v^o procédure civile, n° 308);

Gelet op art. 2, 30, 32, 33, 35, 37 en 41 Wet 15 juni 1935;

Om die redenen,

Oordelende op tegenspraak en in eerste aanleg, zeggen voor recht dat wij de gevolmachtigde van de eiser in die hoedanigheid in huidige geding weigeren te aanvaarden;

Stellen de zaak in voortzetting op de terechtzitting van vrijdag, 10 juni 1960, te 9 uur, en bevelen aan de eiser om hetzij persoonlijk hetzij regelmatig vertegenwoordigd, te verschijnen in aanwezigheid van de raadsman der verweerster;

Houden de beslissing aan voor de kosten van het geding.

BOEKBESPREKING

Prof. S. GINOSSAR. « Droit réel, propriété et créances. Elaboration d'un système rationnel des droits patrimoniaux ». Paris (Librairie générale de droit et de jurisprudence), 1960. 212 p.

1. — Het burgerlijk recht is eigenlijk niets anders dan het oudste deel van ons hedendaags recht. Het is nl. het enig gebied uit ons recht, waarvan de hoofdinhoud tot het Romeinse recht teruggrijpt.

Men is dan ook geneigd te geloven, dat het uiterst moeilijk, zo niet onmogelijk is geworden, om over de structuur van het burgerlijk recht nog iets oorspronkelijks te komen vertellen.

Er wordt (terecht) veel geschreven over de evolutie van het burgerlijk recht, over de aantasting van het burgerlijk recht door het staatsrecht, over socialisering van het burgerlijk recht. Maar over het klassieke burgerlijke recht, zoals het b.v. in de Code Napoléon staat, krijgt men weinig ingrijpends meer te lezen.

2. — Toch zijn er zelfs daar nog verkeerde begrippen recht te zetten, zoals blijkt uit het merkwaardig boek van mijn kollega uit Jeruzalem, oud-leerling en agrégé van de Brusselse Universiteit, S. Ginossar.

Het behandelt de *summa divisio* zelf van onze burgerrechtelijke techniek: het aloude onderscheid tussen het zakelijk recht en het persoonlijk recht (of schuldvordering); tussen *actio in rem* en *actio in personam*. En door zijn diepgaande, doch tevens opbouwende kritiek, komen die traditionele begrippen in een volkomen nieuw licht te staan.

3. — Wat is een zakelijk recht (vruchtgebruik b.v.)?

Volgens de 19e eeuwse schrijvers (Duranton, Marcadé, Ortolan, Accarias, Laurent, e.a.) is het een recht, dat direkt op een zaak slaat, zonder tussenkomst van een persoon.

Die bepaling, aldus Ginossar, is echter niet scherp genoeg. Want ook van een ontlener, b.v., die andermans zaak gebruikt, kan men zeggen, dat hij een recht heeft, dat direkt op een zaak slaat. Nochtans wordt hem geen zakelijk recht toegekend. Slechts een persoonlijk recht. Zogezegd, omdat hij de tussenkomst nodig heeft van een ander persoon, de lener. Doch in de uitvoering, in het uitoefenen van het recht van gebruik, merkt men zulke tussenkomst hoegenaamd niet. Die tussenkomst ligt uitsluitend in het feit, dat de ontlener in het bezit komt door levering vanwege de lener. Maar is het met een vruchtgebruiker soms anders gesteld? Moet hij soms niet in het bezit worden gesteld, door levering vanwege de bloot-eigenaar (art. 600-604 B.W.)?

4. — Om het verschil tussen zakelijk en persoonlijk recht te verduidelijken, deden de klassieke schrijvers dan ook beroep op zgn. twee kenmerken van het zakelijk recht: het volgrecht (« droit de suite ») en het voorrecht (« droit de préférence »).

Maar geen van beide kenmerken is beslissend.

Er bestaan immers zakelijke rechten zonder volgrecht: b.v. de eigendom van lichamelijk roerend goed (art. 2279 B.W.).

En omgekeerd bestaan er persoonlijke rechten met voorrecht (art. 12 Hw.).

5. — Rond de jaren 1890 kwam een deel van de rechtsleer (Roguin, Planiol, Windscheid, Austin, e.a.) met een andere bepaling voor de dag.

Om 't even welk recht, aldus die schrijvers, kan niets anders zijn dan een verhouding van mens tot mens. En het verschil tussen zakelijk en persoonlijk recht moet dus uitsluitend gezocht worden in de aard en de straal van zulke verhouding.

« Persoonlijk » heet het recht, waarvan slechts een bepaalde persoon het lijdend subjeet uitmaakt. Hij is een positieve of negatieve prestatie aan een ander persoon verschuldigd.

Het « zakelijk » recht, daarentegen, is een recht waarvan de hele wereld het lijdend subjeet uitmaakt. Doch dit subjeet is slechts tot een negatieve prestatie gebonden: zich van alle schennis te onthouden (« obligation passive universelle »).

Brengt dit nieuwe criterium een oplossing? Evenmin als het vorige.

De plicht immers, om andermans recht niet te schenden, geldt voor om het even welke rechten, niet alleen voor de zakelijke. Ook andermans persoonlijke rechten, ook andermans schuldvorderingen moeten we eerbiedigen. B.v.:

een ander dan de schuldeiser mag de betaling principieel niet ontvangen, tot bevrijding van de schuldenaar (art. 1240, 1242 B.);

wie bewust een schuldenaar helpt, zichzelf onvermogend te maken, kan door de *Actio Pauliana* achterhaald worden (art. 1167 B.W.);

wie bewust een schuldenaar helpt, zich aan de uitvoering van zijn kontrakt te onttrekken, wordt als medeplichtig aan de schending van dat kontrakt veroordeeld; enz.

6. — Ginossar stelt als een vast (en gezond) beginsel voorop, dat we *alle* rechten van anderen eerbiedigen moeten.

Daartoe is natuurlijk vereist, dat we het bestaan van die rechten kennen, resp. behoren te kennen. En zulks is voor persoonlijke rechten meestal moeilijker, dan voor zakelijke. Maar dat is dan een kwestie van publiciteit.

Nu bekijkt Ginossar het beginsel: «U moet al mijn rechten eerbiedigen» — vanuit het standpunt van de houder van die rechten. Voor die houder maakt het geen wezenlijk verschil uit, of het om een persoonlijk dan wel om een zakelijk recht gaat. Al zijn rechten «behoren hem toe». Ook zijn schuldvorderingen. Wat zijn verhouding jegens derden betreft, mag men een schuldeiser gerust «eigenaar» van zijn schuldvordering noemen. Naast haar relatieve uitwerking jegens de schuldenaar, heeft elke schuldvordering een absolute uitwerking jegens derden.

Die absolute uitwerking is ten slotte niets anders, dan wat wij «eigendom» plegen te noemen. Eigendom heet de band tussen elk vermogensrecht en zijn houder. Eigendom is een bestanddeel van elk vermogensrecht.

Ik zou er aan willen toevoegen: op het praktische plan vindt dit bestanddeel zijn uiting in de bevoegdheid, om over het recht te beschikken. Voor mij blijft de bevoegdheid tot beschikken («*abusus*») het wezenlijk kenmerk van eigendom. Alleen een eigenaar mag beschikken; en wie beschikken mag, is eigenaar.

Ginossar verwerpt evenwel die opvatting (nr 11 van zijn betoog, bl. 30-31). Hij omschrijft eigendom als zijnde «la relation par laquelle une chose appartient à une personne» (nr 12, bl. 33). Maar is zulks geen tautologie?

7. — Hoe dan ook: eigendom bekleedt een gans aparte positie. Het zweeft als het ware boven het onderscheid dat ons bezig houdt, boven zowel de zakelijke als de persoonlijke rechten. Eigendom laat zich niet onder een of andere categorie van rechten brengen: het bestraalt elk vermogensrecht. Het is een begrip op zichzelf; en zo legt Ginossar dan ook uit, waarom Gaius (Instituten 2.14) het eigendomsrecht nergens in zijn indeling der vermogensrechten vermeldt.

8. — Maar wat blijft er dan voor zakelijke rechten over?

Uitsluitend, wat de rechtsleer gewoonlijk (doch m.i. verkeerd: zie mij kritiek in De Page, 6, 205) noemt: «vertakkingen van eigendom» («*demembrements de la propriété*»). Vruuchtgebruik, erfdiensbaarheid, hypotheek, en dergelijke *jura in re aliena*.

Nu rijst de vraag: hoe kunnen we zulke rechten kenmerken, tegenover de persoonlijke rechten, of schuldvorderingen?

Opvallend is, aldus Ginossar, dat de zakelijke rechten *in re aliena* telkens bepaalde plichten opleggen aan de eigenaar van de zaak, die ermede belast is. Vruuchtgebruik, b.v., verplicht de bloot-eigenaar tot het in stand houden van de rechten van de vruchtgebruiker (art. 599, 605 B.W.).

Erfdiensbaarheid verplicht de eigenaar van het lijdend erf tot het in stand houden van de rechten

van de eigenaar van het heersend erf (art. 696-702 B.W.).

Hypoteek verplicht de eigenaar van het belaste erf tot verkoop, zuivering of betaling van de hoofdschuld (art. 96-99 Hw).

Daaruit leidt Ginossar zeer scherpzinnig af, dat het zakelijk recht eigenlijk is: een recht tegen de houder van een zaak. 's Is alsof de zaak met een bepaalde plicht belast — ik wou haast schrijven: besmet was. Treffend in die zin is b.v. art. 701 B.W., waar sprake is van «het erf dat de erfdiensbaarheid verschuldigd is», alsof het erf zelf schuldenaar was. In de Franse tekst staat overigens: «(du) fonds débiteur de la servitude.»

Dit is natuurlijk maar een manier van spreken. De werkelijke schuldenaar zal zijn: de eigenaar van bedoeld erf. Door eigenaar te zijn, of te worden, van dat erf, wordt hij automatisch schuldenaar van de «door het erf» verschuldigde verbintenis.

Zo is een zakelijk recht al even betrekkelijk, als een persoonlijk recht. Een zakelijk recht is hoege-naamd niet «een recht tegen de hele wereld» («*obligation passive universelle*»: hierboven, nr 5). Het is een recht tegen een bepaalde persoon. Dewelke? De eigenaar van de belaste zaak, en hij alleen.

9. — En zo vormen de zakelijke rechten een zuivere tegenhanger van de persoonlijke. Er bestaan zowel zakelijke als persoonlijke verbintenissen. Men kan zowel zakelijk als persoonlijk gebonden zijn: het verschil ligt enkel in de wijze, waarop de schuldenaar aan te duiden is.

«Persoonlijk» wordt men schuldenaar, door het aangaan van een verbintenis uit een der in art. 1134 en 1370 aangegeven bronnen: kontrakt, onrechtmatige daad, enz. De verbintenis hangt dan aan de persoon zelf van de schuldenaar. Ze kan evenwel op diens algemene erfopvolgers (art. 1122 B.W.), als voortzetters van die persoon (art. 1220), overgaan. Bij niet-uitvoering moet het hele vermogen van die persoon instaan (art. 7 Hw.). Slechts door afstand te doen van al zijn goederen kan de persoon aan dwanguitvoering ontsnappen (art. 1265 B.W.).

«Zakelijk», daarentegen, is gebonden, hij die eigenaar is (of wordt) van de met een plicht belaste zaak. Gaat het om een hypoteek, b.v., dan luidt de zakelijke plicht: het betalen van de hypotekaire schuld, ook al is men niet persoonlijk gebonden (art. 870, 873, 1220 B.W.). Aan die schuld kan men echter ontsnappen door het afstaan van de bepaalde, belaste zaak (art. 98 Hw; zie ook art. 656, 699 B.W.).

10. — Soms is men tegelijkertijd zakelijk en persoonlijk verplicht: zakelijk, omdat men eigenaar is geworden van een met hypoteek bezwaard goed; persoonlijk, omdat men erfgenaam is geworden van de persoonlijke schuldenaar.

In dergelijk geval is men «persoonlijk» gebonden tot beloop van zijn erfdeel, doch «zakelijk» (de wet zegt «hypotekair») voor het geheel; behoudens, in dit laatste geval, verhaal op de overige erfgenamen van de persoonlijke schuldenaar (art. 873 B.W.).

11. U ziet hoe Ginossar erin is geslaagd, een uiterst sierlijke, samenhangende en wetsgetrouwe ontleding te geven voor het beruchte probleem, dat de moderne civilisten sedert tientallen jaren bezig houdt.

Dit is al op zichzelf, dat laat zich horen, een prestatie van belang.

Doch daarbij komt nog, dat al deze technische, vaak ingewikkelde discussies, op zo'n gemoedelijke, vaak humoristische toon worden behandeld, dat het lezen

van dit boek tot een voortdurend genot blijft, en de lezer geen ogenblik vermoeit.

Daarom is de hoop gewettigd, dat de civilisten dit werk aandachtig zullen bestuderen, — en hun traditionele opvattingen grondig zullen herzien.

Prof. René DEKKERS.

BIBLIOGRAPHIE

Nederland

- Bergh G., van den*, De democratische staat en de democratische partijen. Afscheidsrede uitgesproken op 2 juli 1960. — Amsterdam, Arbeiderspers.
- Christiaanse J. H.*, De inkomstenbelastingvrijstelling voor de internationale ambtenaren. — Deventer, E.E. Kluwer.
- Engelhard J. L. F.*, Erfrecht en fiscus. Handleiding voor erfslaters en erfgenamen. — Leiden, Nederlandse U.M.
- Faber W. en P.P. Paul*, A.B.C. voor het wegenverkeer, Vademecum betreffende de wegenverkeerswetgeving. — Alphen-aan-de-Rijn, N. Samsom.
- Polak J.M.*, Inleiding tot het Nederlands personenrecht. — Groningen, J. B. Wolters.
- Stamm'ler Ch. J. J. en J.R.G. de Veer*, Uitvindingen en octrooiën. Handleiding voor handel, industrie en uitvinders. — Leiden, Nederlandse U.M.
- Tuk C.P.*, Omzetbelasting. — Gorinchem, J. Noor-duijn en Zoon. — De belastingwetgeving, serie I en A.
- Ven F.J.H.M., van der*, Het arbeidsconflict. — Utrecht, Het Spectrum. — Mens en medemens. Aspecten der sociale werkelijkheid.
- Verdrag tot oprichting van de Europese economische gemeenschap*. Bew. en toegelicht door G. H. J. Abeln, T. Dekker, J. E. van Dierendonck e.a. — Deventer, E.E. Kluwer.

Frankrijk

- Guide-répertoire alphabétique de l'administration locale*. — Lib. Publications administratives.
- Romeu A.*, Le Contribuable devant l'administration. — Lib. A. Romeu.
- Zoghbi H.*, La Responsabilité aggravée du transporteur aérien. De Varsovie à la Haye par Paris et Rio de Janeiro. — Lib. Chez l'Auteur.

Engeland

- Alexander Lionel*, Constitutional Law. — Sweet & M.
- Alloit A.N.*, The Future of African Law. — Butterworth.
- Corbett M.M. & J.L. Buchanan*, The Quantum of Damages in Bodily and Fatal Injury Cases in South Africa. — Sweet & M.
- Daniels G.S.L.*, Law of Distress for Rent. R. Walton. — Estates Gazette.
- Firth J. B.*, A Scientist Turns to Crime. — Kimber.
- Garner J. E.*, Local Land Charges. — Shaw Sons.
- Heap D.*, An Outline of Planning Law. — Sweet & M.
- Josling J. F.*, Periods of Limitation, Oyez Practice Notes. — Solicitor's Law.
- Morgan D. St. Clair & G. E. Morris*, How to Form a Private Company. — Jordan.
- Ryde W. C.*, Rating Cases. — Butterworth.
- Soper J. P. H.*, A Treatise on the Law and Practice of Arbitration and Awards. — D.M. Lawrence & J. M. Williams, Estates Gazette.

West W. A., The Law of Dilapidations. — Estates Gazette.

Zwitserland

- Ballweg Ottmar*, Zu einer Lehre von der Natur der Sache. — Basel, Helbing & Lichtenhahn, 1960.
- Fischli Ernst*, Die Entschädigung unschuldig Verfolgter. — Basel, Helbing & Lichtenhahn, 1960.
- Giger Hans*, Der Sparkaufvertrag, Eine kritische Auseinandersetzung mit Literatur, Rechtsprechung und der geplanten Revision des Obligationenrechts. — Winterthur, Keller, 1960.
- Jäggi Peter*, Fragen des privatrechtlichen Schutzes der Persönlichkeit. — Basel, Helbing & Lichtenhahn, 1960.
- Krebs Fred*, Das Bulk Transfer Recht in den Vereinigten Staaten, dargestellt auf Grund des Uniform commercial code. — Winterthur, Keller, 1960.
- Locher Kurt*, Das interkantonale Doppelbesteuerungsrecht. — Basel, Verlag für Recht und Gesellschaft.
- Mandel Jozef*, Das Elternrecht, nach der natürlichen und übernatürlichen Ordnung. — Freiburg-Basel-Wien, Herder, 1960.
- Manz Hans*, Die Entmündigung wegen Geisteskrankheit oder Geistesschwäche nach schweizerischem Recht. — Zürich, Polygr. Verlag, 1960.
- Meier Helmut*, Die Besteuerung des gewerblichen Gewinnes nach deutschem und schweizerischem Recht, Darstellung und Kritik der herrschenden Steuern und Meinung darüber. — Zürich, Juris-Verlag, 1960.
- Righetti Argante*, La riparazione all'imputato e all'accusato e il giudizio sulle spese in caso di abbandono del procedimento penale o di assoluzione nel diritto cantonale e nel diritto federale, in particolare de lege ferenda. — Basel, Helbing & Lichtenhahn, 1960.

Oostenrijk

- Gellis Max*, Kommentar zum GmbH-Gesetz-Wien, Verb. d. Gesellschaften m. b. H. in Oesterreich, 1960.
- Heller Viktor*, Mietrechtliche Entscheidungen, Hrsg. v. Viktor Heller, Felix Jensik, Wien, Manz, 1960.
- Jaksch Robert*, Handbuch des Hypothekenwesens, Mit einem Abschnitt über die Bewertung v. Liegenschaften v. Otto Phiipp. — Wien, Manz, 1960.
- Wahle Karl*, Das Angestellten- und Arbeiterrecht mit verweisenden u. erl. Anm. u. einer Übersicht d. gesamten Rechtsprechung, Von Karl Wahle Robert, Dittrich, Rolf Veit, Nachtr. Wien, Manz, 1960.

Duitsland

- Berg Hans* Gutachten und Urteil. Eine Anleitung f. d. zivilrechtl. Ausbildungs- u. Prüfungsarbeiten mit Beisp. Völlig neuarbs. Aufl. Stuttgart, Kohlhammer Düsseldorf, Schwann, 1960.
- Berg Hans*, Handelsrecht einschliesslich Gesellschafts- und Wertpapierrecht, Neu bearb. Aufl. Stuttgart, Kohlhammer, Düsseldorf.
- Brauer Helmuth*, Der Zivilrechtsfall in Prüfung und Praxis, Ein Lehr- und Schulungsbuch f. junge Juristen, Bearb. Egon Schneider 3. Neubearb. Aufl. — Berlin u. Frankfurt a. M. Vahlen, 1960.
- Brinkmann Karl*, Lehrbuch der Rechtsphilosophie, Bonn, Bouvier, 1960.
- Bromme Ilse*, Der Weg zur demokratischen Freiheit, Grundrechte, Verfassungen, Menschenrechte. — Berlin, Schöneberg.

- Brönner Herbert*, Kapitalerhöhung aus Gesellschaftsmitteln. Die kleine Aktienrechtsreform, Gesetz über d. Kapitalerhöhung aus Gesellschaftsmitteln u. über d. Gewinn- u. Verlustrechnung vom 23. Dez. 1959 u. Gesetz über steuerrechtl. Massnahmen bei Erhöhung d. Nennkapitals aus Gesellschaftsmitteln, u. bei Überlassung von eigenen Aktien an Arbeitnehmer vom 30. Dez. 1959. Stuttgart, Fachverl. f. Wirtschafts- u. Steuerrecht Schäffer, 1960.
- Broz Hans*, Die Einschränkung der Irrtumsanfechtung. Ein Beitrag zur Lehre von d. Willenserklärung u. deren Auslegung. — Karlsruhe, C. F. Müller, 1960.
- Dehlinger Alfred*, Deutsches Recht seit 1867 und völkerrechtliche Verträge, Systemat. Übers., begr. von Alfred Dehlinger, weitergeführt von Konrad Dehlinger u. Herbert Pfeifer, 33. Aufl. Stand, 1. Jan. 1960, Kohlhamer.
- Dyckerhoff-Rinke, Robert Dyckerhoff*, Das Recht des Immobilienmaklers, Unter Mitarb. von Egon Schwarz neubearb. Aufl. — Berlin u. Frankfurt a. M., Vahlen, 1960.
- Eckhardt Walter u. Harry v. Rossen-v. Hoewel d.i. Harry von Rozyeki*, Deutsche Verfassungsgeschichte, Durchges. Aufl., Stuttgart, Kohlhammer, Düsseldorf, Schwann, 1960.
- Die deutsche *Gemeinde*. Wesen u. Wandel e. demokrat. Wirklichkeit, Red. Willi Nerlich u. Harry Goetz. Überarb. Aufl., E. Schmidt, 1959.
- Grützner Heinrich*, Internationaler Rechtshilfeverkehr in Strafsachen, Die f. d. Rechtsbeziehungen d. Bundesrepublik Deutschland mit d. Ausland in Strafsachen massgebl. Bestimmungen, Zusammen-gest. u. teilw. mit Anm. vers. — Hamburg, Berlin, Bonn, v. Decker, 1960.
- Güde Max*, Die Geheimnisse des Staates und die Pressefreiheit. — Quadriga-Verl.
- Hesse Hans Gert*, Evangelisches Ehescheidungsrecht in Deutschland. — Bouvier, 1960.
- Höhler Rolf*, Der anonyme Briefschreiber, Technik u. Psychologie. — Hamburg, Verl. Kriminalistik, 1960.
- Honing Richard Martin*, Humanitas und Rhetorik in spätrömischen Kaisergesetzen. — Göttingen, Schwartz, 1960.
- Hubmann Heinrich*, Der Schutz des ausübenden Künstlers nach geltendem Recht. — Rechtsschutz der Leistung des ausübenden Künstlers Von Horst Neumann-Duesberg. — Berlin u. Frankfurt a. M., Vahlen, 1959.
- Hueck Alfred*, Recht der Wertpapiere, 8e durchges. Aufl. — Berlin u. Frankfurt a. M., Vahlen, 1960.
- Kroschel Theodor*, Die Abfassung der Urteile in Strafsachen, Eine Anleitung f. d. Praxis mit e. Merkbl. f. d. Protokollführer in Strafsachen u. f. d. Anfertigung d. Anklageschrift 19 verb. Aufl. — Berlin u. Frankfurt a. M., Vahlen, 1960.
- Larenz Karl*, Lehrbuch des Schuldrechts. — München u. Berlin, Beck, 1960.
- Lehmann Heinrich*, Deutsches Familienrecht, 3 verm. u. verb. Aufl. — Berlin, de Gruyter, 1960.
- Lemke Peter*, Internationale Industrielizenzverträge, Nachschlagewerk mit Vertragsbeisp. f. d. prakt. Gebrauch. — Berlin, Zentralverl., 1960.
- Less Erwin*, Schuldrecht. Die Grundbegriffe d. allgemeinen u. besonderen Schuldrechts. — Heidelberg, Berlin, Industrie-Verl. Gehlsen, 1960.
- Less Erwin*, Vereinfachte Rechtslehre, Einführung in die Rechtslehre u. in d. Privatrecht. — Heidelberg, Berlin, Industrie-Verl. Gehlsen, 1960.
- Less Erwin*, Allgemeines Privatrecht, Die 3 Hauptgedanken d. allgemeinen Privatrechts. — Heidelberg, Berlin, Industrie-Verl. Gehlsen, 1960.
- Liermann Hans*, Die Stellung der 2 Abs. 2, 22 und 22a LUG im Rahmen der rechtsstaatlichen Ordnung - Urheber und Interpret in der Musik, von Johannes Overath. - Das Recht der ausübenden Künstler, der Schallplattenhersteller und des Rundfunks, von Theodor Süß. - Leistungsschutz des ausübenden Künstlers in arbeitsrechtlicher Sicht, von Herbert Wawretzko. — Berlin u. Frankfurt a. M., Vahlen, 1959.
- Meisenberg Jozef*, Die Angestelltenversicherung. — Stuttgart u. Hannover, Boorberg, 1960.
- Neflin Hermann*, Die Haftung des Wirtschaftsprüfers 3. erw. Aufl. — Stuttgart, Fachverl. f. Wirtschafts- u. Steuerrecht, Schäffer, 1960.
- Nipperdey Hans Carl*, Der Leistungsschutz des ausübenden Künstlers. — Berlin u. Frankfurt a. M., Vahlen, 1959.
- Peter Karl*, Wechsel- und Scheckrecht. Allgemein verständl. Darstellung u. Kommentar, stark vermehrte Aufl. — Herne, Berlin, Verl. Neue Wirtschafts-Briefe, 1960.
- Planck-Kettnaker*, Die Führung des Grundbuchs, Herman Planck, Max Kettnaker, neubearb. u. erw. Aufl. von Arthur Kehr in Zusammenarbeit mit Adolf Walker u. Robert Grund. Mitarb. — Stuttgart, Kohlhammer, 1960.
- Posdnjakow W. S.*, Das Zivilrecht der asiatischen Länder der Volksdemokratie. Das Zivilrecht d. Volksrepublik China, d. Korean. Volksdemokrat. Republik, d. Mongol. Volksrepublik, Übers., aus d. Russ. von Harry Fellhauer, Christof Dommer, Berlin, VEB Dt Zentralverl., 1959.
- Schmidt Karl*, Der Arbeitsvertrag. — Stuttgart, München, Hannover, Boorberg, 1960.
- Schneider Egon*, Die Beweiswürdigung in Prüfung und Praxis, Eine Anleitung f. Junge Juristen. — Berlin u. Frankfurt a. M., Vahlen, 1960.
- Schnorr Gerhard*, Das Arbeitsrecht als Gegenstand internationaler Rechtsetzung. — München u. Berlin, Beck, 1960.
- Schulze Erich*, Die Zwangslizenz, Ein Beitrag zur Urheberrechtsreform. — Frankfurt a. M., Metzner 1960.
- Sellien Reinhold*, Wechsel- und Scheckrecht; Erläuterungen f. d. Praxis. 3. Aufl. — Wiesbaden, Betriebswirtschaftl. Verl. Gabler, 1960.
- Steinberg Wilhelm*, Die Kapitalerhöhung aus Gesellschaftsmitteln im Handels- und Steuerrecht. — Heidelberg, Berlin, Industrie-Verl. Gehlsen, 1960.
- Stree Walter*, Deliktsfolgen und Grundgesetz, Zur Verfassungsmässigkeit d. Strafen u. sonstigen strafrechtl. Massnahmen. — Tübingen, Mohr, 1960.
- Weimar Wilhelm*, Allgemeiner Teil des B.G.B. Dargest. f. Prüfungszwecke. 2. erw. Aufl. — Köln, Pick, 1960.
- Wiefels Jozef*, Bürgerliches Recht, Schuldrecht, Durchges. u. erg. Aufl. — Kohlhammer, 1960.
- Wilson Oscar u. Günther Blanke*, Apotheken- und Arzneimittelrecht. — Frankfurt a. M., Govi-Verl., 1960.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

De plechtige openingszitting van de Vlaamse Conferentie der balie van Antwerpen zal plaats hebben in de assisenzaal van het gerechtsgebouw op zaterdag 15 oktober te 15 uur.

De feestredenaar is Mr Jan Cortvriend, die als onderwerp zijner rede gekozen heeft: « Het beroepsgeheim van de journalist ».

TIJDSCHRIFTEN

Nederlands Juristenblad, jrg. 1960 - n° 32.

G.E. Langemeyer, Het Erfrecht van het natuurlijk kind. — W. De Vries, De Positie van het Nederlandse O.M. — M.V. Polak, Connecticut en Birth-Control.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie, jrg. 1960 - n° 4644 :

B.H.D. Hermesdorf, Notaristypen bij Honoré de Balzac (III, slot). — A.G.G. Tydeman, Flitsen uit het Zwitsers recht. — A.S. Nolst Trenité, Begunstiging bij levensverzekering. — P.W. van der Ploeg, Overzicht des Nederlandse Rechtspraak. Erfrecht.

Sociaal economische wetgeving, jrg. 1960 - n° 7 :

A. Mulder, Zijn de traditionele vormen en begrippen van het bestuursrecht toereikend bij de uitbreiding van de overheidstaak met name op sociaal en economisch gebied? — S. Gerbrandy, De regeling van de procedure bij het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen.

Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis, jrg. 1960 - n° 2 :

H. Dubled, Noblesse et féodalité en Alsace du XIe au XIIIe siècle. — S.J. Fockema Andreae, L'eau et les hommes de la Flandre maritime. — A. Watson, The Definition of furtum and the Trichotomy.

Journal des Tribunaux, jrg. 1960 - n° 4287 :

H. Bekaert, L'effacement des condamnations.

Nr. 4288.

G. Potvin, La Cour de cassation de Liège. — M. Taquet, La loi du 27 juin 1960 relative à l'indemnisation des travailleurs licenciés en cas de fermeture d'entreprise.

Revue pratique du Notariat Belge, jrg. 1960 - n° 2450 :

Pratique notariale. — Biens communs et propres. — Législation. — Revue de la Jurisprudence belge. — Notariat.

Revue Générale des Assurances et des Responsabilités, jrg. 1960 - n° 7 :

J. Fonteyne, Capital ou Rente.

Revue de l'Administration et du droit administratif de la Belgique, jrg. 1960 - n° 819 :

Etat civil. — Adjudications et fournitures. — Archives et bibliothèques. — Bibliographie. — Cimetières et inhumations. — Impositions communales. — Commerce. — Industrie. Ravitaillement. — Commission d'assistance publique. — Compétence administrative et judiciaire. — Responsabilité. — Enseignement primaire. — Enseignement primaire et gardien. — Etat civil. — Fonctionnaires. — Fonctionnaires communaux. — Pensions. — Impositions communales. — Loi communale. — Loteries et tombolas. — Polders et wateringues. — Population. — Urbanisation. — Voirie et constructions. — Revue de la jurisprudence.

Annales de Droit et de Sciences Politiques, jrg. 1960 - n° 3 :

A. van der Essen, Le problème politico-juridique de l'Antarctique et le traité de Washington du 1er décembre 1959. — V. Renier, Nouveautés végétales et droit d'inventeur. — P. Denis et J. Lebrun, Statistiques de la Faculté de Droit (1900-1960).

Revue Internationale des sciences administratives, jrg. 1960 - n° 3 :

Sabino Alvarez-Gendin y Blanco, Les garanties juridiques des administrés face au pouvoir exécutif. — William F. Rapp, L'analyse administrative aux sièges des administrations fédérales des Etats-Unis. — J. Châtelain, Le recrutement et la formation des cadres supérieurs de l'administration générale en France. — William J. Siffin, La Fonction publique thaïlandaise. — Roger Bonnaud-Delamare, Le problème de la Région en tant que circonscription administrative. — Muzaffer Ahmed Chaudhuri, Organisation et composition de la fonction publique au Pakistan.

Recueil Dalloz, jrg. 1960 - n° 29 :

A. Besson, Panorama des réformes pénales.

N° 30 :

A. Besson, Panorama des réformes pénales. (fin)

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"